ZAŠTO SE KATOLIČKI SVEĆENICI NE ŽENE?

N.K.

FSSPX
Kapela svetog Josipa, Zagreb

VISOKO

IZDANJE „NARODNE KNJIŽARE“.

ZAŠTO SE KATOLIČKI SVEĆENICI NE ŽENE?

NAPISAO JOSIP GUNČEVIĆ. — IZDALA I U NAKLADI IMA „NARODNA KNJIŽARA“ ZAGREB.

 -:- TISAK NADBISKUPSKE TISKARE U ZAGREBU.

PREDGOVOR.

Stvar bi ova po svojoj naravi spadala u naše diecezanske listove, ali radi posebnih prilika namijenjena je i široj javnosti. Od najnovijeg je vremena počela kod nas i šira javnost račun voditi o svećeničkom celibatu. Radić je javno u saboru u ime seljačke stranke tražio ukinuće celibata. Povodeći se za českim svećenstvom sastade se u Zagrebu naših 25 svećenika i stvoriše rezoluciju o ukinuću obligatnog celibata. „Narodna Politika" ustala je protiv njih, a „Hrvat" poče ih braniti. Otkad je rat počeo, počelo se po našim uglovima šaputati, da će se sad i celibat ukinuti. Tako ta stvar postade općenita; prisvojiše si pravo, da o njoj sude najnemjerodavnije osobe. Počeše celibat s posve materijalističkih razloga osuđivati. Tim krivim mnijenjima namijenjena je ova radnja. Nije to nikakvo stručnjački savršeno djelo, osobito ako se uzme u obzir, da je radi aktuelnosti nešto brže rađeno.

Služio sam se ovim djelima:

* * *: Der Cölibat.

O. I. Marković: Cvijeće.

Dr. Scholl: Jungfräulichkeit.

Na nekim mjestima, osobito u historijskom dijelu uzimao sam slijed misli po piscu djela: Der Cölibat.

Pisano je s najplemenitijom nakanom: ispraviti kriva mnijenja o uzvišenoj uredbi katoličke Crkve: celibatu.

U Brodu n/S. dne 26. veljače 1919.

Pisac.

UVOD.

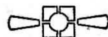
Djevičanstvo i celibat.

Pred Božanskim Spasiteljem stoji mladić i pita: „Učitelju dobri, što mi je činiti, da imam život vječni?" Isus mu odgovara: „Ako hoćeš život vječni, obdržavaj zapovijedi." „Sve sam zapovijedi obdržavao od svoje rane mladosti" odvraća mladić. Isus mu onda reče: „Ako hoćeš savršen da budeš, idi prodaj sve, što imaš, i podaj siromasima, i imat ćeš blago na nebu, i hajde za mnom." (Mat. 19, 16. ss.) Ovdje nam Spasitelj označuje dva puta, kojima možemo ući u život vječni. Jedan je put obdržavanja Božjih i crkvenih zapovijedi, a drugi je put potpuna savršenstva. Prvim putem idu oni, koji se ne odriču onih stvari, koje je Bog radi ljudi stvorio, a drugim putem idu oni, koji se i dozvoljenih stvari odriču. Prvo je stalež oženjenih, a drugo stalež djevicâ. Da idemo putem potpuna savršenstva, treba da ostavimo sve, što imamo i da slijedimo Isusa. Ta sljedba sastoji se u tom: 1.) da smo „eunuchi, qui seipsos castraverunt propter regnum coelorum" (Mat. 19, 22.; 2.) da zaboravimo sve rodbinske veze (Mat. X. 28.); 3.) da zatajimo sami sebe (Mat. VIII. 34.) i slijedimo Božanskog Spasitelja. I djevičanstvo je jedan takav način sljedbe Božanskog Spasitelja — sredstvo savršenstva. **Djevičanstvo je čvrsta odluka čiste osobe odreći se svih dopuštenih i nedopuštenih spolnih užitaka iz vrhunaravnih motiva.** Tri se stvari traže za djevičanstvo: 1.) vrhunaravni motiv i po tom se djevičanstvo razlikuje od poganske uzdržljivosti; 2.) čvrsta odluka odreći se dopuštenih i nedopuštenih spolnih užitaka; po tom se razlikuje od spolne nemoći (impotentia); 3.) osoba mora biti neoskvrnjena grijehom, protiv VI. zap. Božje.

Pod celibatom ima se razumijevati posebna obveza, kojom Crkva obvezuje svoje svećenstvo, da se uzdržaje od ženidbe, koja je drugim vjernicima dopuštena, i to tako, da neoženjeni ne sklapaju nikakve ženidbe, a oženjeni da se uzdržavaju od svake bračne zajednice sa svojim ženama." (Laurin). Celibat se u toliko razlikuje od djevičanstva, što osoba, koja se na nj obvezuje, ne mora biti neoskvrnjena, ali može biti.

Dalnji svaki grijeh protiv djevičanstva ujedno je grijeh protiv celibata, ali ne obratno.

Ne traži se od osobe, posvećene djevičanstvom ili celibatom, da u sebi silom uguši spolni nagon, jer bi to bio protuprirodan pokušaj, i dotičnik bi se ogriješio o Božju stvaralačku moć. Celibat ima značaj žrtve, kojom se mi odričemo svih inače u braku dopuštenih spolnih užitaka.

I. POGLAVLJE.

Celibat u povijesti.

1. Celibat kod pogana.

Sigurno je to, da su bili savršeni neženje oni, koji su svojom razboritošću spoznali, da sama narav dispenzira od zakona raspłoda, kada se radi o većem stupnju savršenstva. To su spoznali u prvom redu oni, koji su po svom temperamentu bili prosti od žestokih nasrtaja putenih strasti. Ali osim ovih, koji su po svojoj naravi naginjali celibatu, bilo je ljudi sa uvjerenjem, da je ono savršenije, za što se traži više napora i žrtava. Zato se kod svih naroda i religija susreće uvjerenje, da je pobjeda osjetnih moći mnogo savršenija i zaslužnija stvar, nego život po osjetnim moćima, koji se uvijek smatrao kao nešto posve obično. Evo kako su se ova načela očitovala kod pojedinih poganskih religija.

Bramanci su smatrali današnje ljudsko stanje kao otpad od Boga, slično kano što i mi tumačimo istočni grijeh i njegove posljedice. Da se pak čovjek može očistiti i nanovo uskrsnuti, naučali su, da treba proživjeti nekoliko perioda čišćenja, koje su revniji i gorljiviji mogli brzo svršiti. Na prvom se stupnju (Bramaciari) tražilo, da se odreknu svakog intimnijeg druženja sa osobama drugog spola. Kad je Bramanac svršio ovaj svoprvi stupanj, bilo mu je stavljeno na volju: da li će ići običnim putem ili će se dati na savršeniji; ako se odlučio za prvi, onda je ostao na drugom stupnju (Geahasta) i smio se oženiti; ako se odlučio za savršeniji stepen, onda bi odmah prešao na treći stupanj (Wanaprasta), ali se nije smio ženiti i morao je živjeti u potpunom djevičanstvu. To dokazuje, da su oni smatrali djevičanstvo savršenijim od ženidbe. To se njihovo uvjerenje temelji

na mitologiji. Birma je stvorio Bramana kano svećenika i s njime još trojicu kano predstavnike i poglavice triju kasta. Svakome od ove trojice stvorio je odmah i ženu, samo Brami nije. Brama se potuži Birmi, da je sam ostao bez žene, a Birma mu odvrati: ti se ne smiješ rastresati, nego jedino nauci, molitvi i službi božjoj posvetiti. Brama ipak nije mirovao, nego je uporno tražio, da mu Birma stvori ženu. Ovaj mu stvori, ali ne kao drugima, nego mu stvori demona za ženu. I tako su već Bramanci vidjeli, da je ženidba zapreka onom odnošaju, koji ima da vlada med Bogom i svećenikom. Za onoga, koji se posvećuje nauci, molitvi i službi Božjoj, nije ženidba. Perzijanci su tražili, da žive u potpunoj čistoći oni, koji hoće da se riješe svega onoga, što je materijalno i što ih zarobljuje. Tko je htio da mu duša postane posve čista i da mu „duša utone u svjetlost", morao je živjeti strogo djevičanski. Svećenice sunca morale su život provoditi u najstrožoj čistoći.

Mistika Tibetanaca tražila je od svojih učenika, da zaborave na svoju individualnost, da sa sebe otresu sve zemaljsko i da potpuno urone u promatranje boga; dakako da su na temelju ove zasade živjeli u potpuno pustinjačkoj uzdržljivosti. Babilonci (Herodot II. 198.) su tražili po svojim obrednim zakonima od svih onih, koji bi prinosili žrtve, da se okane bračnog saobraćaja. U Kini bila je raširena t. zv. škola „Tao" ili škola pustinjaka i to daleko prije Konfucija. Oni su provodili čisto pustinjački život. Imali su svoje zadruge redovnika i redovnica, koji su u potpunom djevičanstvu živjeli. Jednak su život provodili i japanski i ceylonski mističari. U Egiptu su svećenice božice Izis bile obvezane na strogu i potpunu čistoću. Stari Gali su imali svoje djevice, druitkinje zvane, koje su hodale u bijelim haljinama, opasane kovnim pojasom. Živjele su u potpunoj uzdržljivosti, pa su im radi njihove čistoće pripisivali dar proricanja i ozdravljivanja. Britanci, Skandinavci i Germani imali su u svojoj službi religijoznoj djevice, koje su se morale obvezati za cijeli svoj život na potpunu uzdržljivost. U Španiji su služile takodjer djevice-svećenice i radi toga su uživale veliki ugled i kod ostalih naroda. U Mexiku bio je

veliki hram, u kojem su služile djevojke. Služba je trajala godinu dana; za to su vrijeme živjele u samostanima pokraj hrama u strogoj uzdržljivosti. Svećenici na Floridi morali su se kroz 3 godine savjesno spremati u postu, samoći i suzbijanju osjetnih moći i tek nakon toga postali su pravi svećenici. Svećenici sa Peru (umu) služili su izmjenično u hramu i za vrijeme službe morali su se odreći saobraćaja sa svojim ženama. U hram nije smjela stupiti ničija žena ni kćer, pa ni kraljevska. Obožavali su sunce, pa premda nijesu imali po svojim vjerskim propisima svećenicâ, ipak su imali oko 1500 djevica, koje su svojim dobrovoljnim djevičanstvom služile bogu suncu. Stanovale su u samostanu zvanom „kuća zvijezda". Nitko izvana nije dolazio k njima niti su se s kim upuštale u razgovor. Ako bi se desilo, da je koja djevica bila oskvrnjena, onda bi ju živu zakopali, da pokažu, koliko cijene djevičanstvo. Kod Grka se istina jako mnogo njegovala osjetna moć, ali su ipak uzdržljivost cijenili kao nadnaravni dar. Žrtvu nijesu držali savršenom, ako kod nje nije bila prisutna djevica. Artemidu su cijenili baš radi njezine uzdržljivosti (razna ljubakanja pridodali su joj kasnije). Atalantu, Ifigeniju i Kasandru su obožavali jedino radi njihova djevičanstva. Muze, kao predstavnice raznih kreposti i darova, bile su i predstavnice čistoga djevičanstva. Sibile su bile proročice, pa su svoj dar proricanja pripisavale jedino potpunoj uzdržljivosti. Pitagora imao je kćer, koja je oko sebe sakupila cijeli zbor djevojaka, da se zajednički očuvaju u djevičanstvu. Vergil opisuje, koliku je čast iskazivao rutulski kralj Turno volskoj kraljici Kamili radi njezina djevičanstva. Sveti Jeronim, da pokaže koliko su Grci držali do čistoće, pripovijeda ova dva primjera: a) Jednom se zaputi 50 lakedemonskih djevojaka na nekakvu svečanost u Meseniju; tamo ih htjedoše oskvrnuti; one radije poginuše, nego da žrtvuju svoje djevičanstvo; b) Osvojivši Nikanor Tebe zaljubi se u neku robinju-djevojku i htjede je oženiti; no ona ga odbi, jer joj je bilo preče djevičanstvo, nego kraljevska kruna. Na poznatoj svečanosti Panateneja igrale su glavnu ulogu djevice, koje su nosile neke posvećene košare; svaki, koji se tih košara doticao, morao se stanoviti broj dana pred tim uzdržavati od svakog

bračnoga saobraćaja. S tim u savezu govori Demosten: Uvjeren sam, da bi onaj, koji se približuje oltarima, koji se dotiče posvećenih košara i koji obavlja ceremonije kod službe božje, morao biti čist ne samo stanoviti broj dana, nego kroz cijeli svoj život." Ovaj nazor poganina-govornika postaje mnogima kršćanskim svećenicima danas nerazumljiv! Grci su stoga tražili od svog velikog svećenika Hierofanta, predstojnika eleuzinskih misterija, da bude neženja ili ako je prije bio oženjen, da se uzdržava od bračnog saobraćaja. Mnogi grčki učenjaci su i riječju i činom uzveličavali uzdržljivost. Tako su ostali neoženjeni poznati grčki velikani: Tales, Pitagora, Plato, Aristotel, Zeno, Epikur i Diogen. Učenici Platonove i Zenonove škole bili su odlučni pristaše uzdržljivosti riječju i činom. Kod R i m l j a n a je bila božica Vesta zaštitnica i reprezentantkinja potpune čistoće. Božica Vesta imala je svoje svećenice – Vestalinke – kojima je služba trajala od djetinjstva do 30 godina. Koja je htjela, mogla je i dalje živjeti u uzdržljivosti. Bile su najprije 4, a poslije 6. Dok im je služba trajala (dakle do 30 god.) morale su živjeti u besprikornoj čistoći. Ako bi se dokazalo, da se koja ogriješila o čistoću, javno bi je zakopali živu u grob. Radi svoga djevičanstva uživale su velik ugled u Rimu: pred njima je išla straža, kao pred konzulima i carevima; svi, pa i sami carevi morali su im se ukloniti s puta. Koja bi od njih i od 30 godina do smrti ostala djevica, pokopali bi je u gradu, što se inače nije dopuštalo ni samim carevima. Kod Rimljana je vrijedilo opće načelo, da bračno uživanje čini čovjeka nečistim i nesposobnim za prinašanje žrtava u hramu. Zato su tražili od onih, koji žrtve prikazuju, da se prije toga uzdržavaju od bračnih užitaka. To nam svjedoči i pjesnik Tibul (I. knj. 2. eleg.):

„Vos quoque abesse procul iubeo, discedite ab aris,
Queis tulit hesterna nocte gaudia Venus.
C a s t a p l a c e n t S u p e r i s; pura cum veste venite
Et manibus puris sumite fontis aquam."

(„Odstupite od oltara, zapovijedam vam, da budete daleko, kojima je noćas Venera veselje donijela. Č i s t o ć a j e m i l a b o g o v i m a; čistim odijelom pristupite i čistim rukama crpite vodu sa izvora"). Po rimskim zakonima nije mogla biti djevica osuđena na smrt. Ako bi se i dogodilo, da je djevica počinila kakav zločin i da je morala biti radi velikog zločina osuđena na smrt, prije bi ju krvnik oskvrnuo, da ne bude pogubljena kao djevica. I mnogi rimski glasovitiji ljudi odabirali su celibat kao savršeniji stalež. Apolonije od Tiane, Epiktet, Plotin, Porfirije, Proklo i mnogi drugi živjeli su poput grčkih mudraca kao neženje.

2. Celibat kod Židova.

Kod Židova je bila uzdržljivost rijetka pojava, ali ipak pojava, koju su znali cijeniti. Premda su oni smatrali svetom zadaćom, da se izabrani narod što više razmnoži i zato su još i poslije Krista zadržali poligamiju, ipak su cijenili čistoću i zahtijevali je od svojih svećenika. Prorok Izaija u 56. poglavlju 4. i 5. stiha veli: „Jer ovako veli Gospod za eunuhe: koji drže subote moje i izabiru, što je meni ugodno i drže zavjet moj, njima ću dati u domu svom i među zidovima mojim mjesto i ime bolje nego sinovima i kćerima, ime vječno dat ću svakome od njih, koje se ne će zatrti". Pod eunusima jasno je, da se ne misle tjelesni eunusi, nego oni, koji se odlučiše na djevičanstvo. Melhisedek, svećenik i kralj od Salema, kojemu se nezna rodoslovlje, bio je na glasu sa svoje svetosti i nigdje se ne spominje, da je imao ženu i potomstvo. Mojsije, pripravljajući narod za događaj na brdu Sinaju, veli im 3 dana prije samog događaja (Exod. XIX. 15.): „Budite gotovi za treći dan i ne liježite sa ženama." Mnogi sveci staroga zavjeta pokazali su praktično, da cijene više stalež djevičanstva i da ga drže Bogu osobito dragim, jer su onda, kad su na poseban način počeli Bogu služiti, počeli i čisto živjeti. O tom veli Euzebije iz Cezareje: „Napokon se opaža, kada se brižno istražuju životopisi svetaca staroga zavjeta, da su se oni zarana prestali družiti sa svojim ženama i rađati djecu. O Henohu se zna, da se Bogu svidio, kada je rodio Metuzala, ali se ne čita, da je imao više djece. Noa je imao djece samo prije potopa, a poslije potopa, premda je dugo živio, nije imao nijedno; Isak je bio zadovoljan s dvojcima, ali nije

više s Rebekom živio. Josip je imao samo 2 sina. O Mojsiji se i Aronu čita, da su imali djece prije, no im se Bog ukazao, ali ne nađemo nigdje, da su imali djece iza kako su postali Božji vijesnici.« Poslije Mojsijeva vremena živjeli su Ilija, Elizej i Danijel u potpunoj uzdržljivosti. Sveti Ivan Krstitelj kao preteča Spasiteljev živio je u potpunom djevičanstvu. Udovice, da se svide Bogu, polagale su zavjet doživotne čistoće. Terapeuti živjeli su u samostanima, bavili se čitanjem svetoga Pisma, razmatranjem i molitvom. Bilo je samostana i za muške i za ženske. Filon piše, da su ostajali u potpunoj čistoći od djetinjstva do starosti iz ljubavi prema božanskoj Mudrosti. Riječi Izaijine (52, 11.): „očistite se vi, koji nosite sude Gospodove“, odnose se na propis židovskog obrednog zakona o čistoći svećenika. Svaki se naime svećenik, koji je imao službu u hramu i žrtve prikazivao, morao stanovito vrijeme prije toga uzdržati od bračnog saobraćaja. I tako i židovski kao i ostali poganski narodi, premda su duboko zapadali u putenost, nijesu nikada zaboravili one istine: casta placent superis. Zato su i zahtijevali od svog svećenstva, ako ne potpuni celibat, a ono da se bar prije žrtava uzdrže od svojih žena.

3. Celibat kod kršćana.

a) Do Grgura VII.

Kršćanstvo dolazi u ono doba, kada se tijelu i osjetljivosti najodanije služilo. Duh i sve duhovno bilo je od tjelesnog i osjetnog potpuno potisnuto. Kršćanstvo dolazi, da uzdigne cijenu duhovnomu, i zato se odriče tjelesnih i osjetnih naslada. Kršćanstvo pokazuje, što znači visoko se uzdići nad tjelesno i sjetilno uživanje i što znači svladati najjače napasti. Jer se najviše udovoljavalo baš putenim nasladama i jer je borba protiv ovih naslada tražila gigantskih žrtava, kršćani su nastojali pokazati, da se ljubavlju prema Bogu i duši, Njegovom pomoću, sudjelovanjem i milošću može i ovdje izvojevati prekrasnih pobjeda. Među kršćanima rastao je broj onih, koji su služili Bogu čista srca, a oni, koji su živjeli u braku, izvršivali su ga s najvećom

umjerenošću. Justin mučenik veli, da je među kršćanima mnogo onih, koji su odgojeni u kršćanstvu od svog djetinjstva pa sve do 60. ili 70. godine ostali uzdržljivi i neoženjeni. On želi, da se takvih nađe i među drugim narodima. A Oktavije veli: „Mnogi su među nama, premda se time ne hvale, sačuvali postojano netaknutu čistoću. Mi se tako čuvamo zlih naslada, da se sami uklanjamo pristojnim zagrljajima prijateljskog povjerenja.“ Istina, oni nijesu imali pravih zavjeta, kojim bi se obvezali na postojanu čistoću, ali je ipak prevladavalo uvjerenje, da se potpuno posvećenje Bogu i bračne naslade ne dadu složiti. Smatrajući svojom zadaćom neprestano vježbanje i napredovanje u kreposti zapustili su sve, što ih je s tijelom vezalo. Osim ovih razloga nadošli su i neki vanjski razlozi kao: nesigurnost pred poganima, vječno očekivanje progona, zlostavljanje sa strane običnog svijeta, siromaštvo i drugo. Sve ih je to nukalo na stalež neženstva. Ali nikada ne smijemo misliti, da su ovo bili glavni razlozi, jer su ovo tek sporedni razlozi, koji ih ne bi sami po sebi sklonuli na djevičanstvo, da nije bilo jačih. Pravi razlog razlaže nam Atenagora, kad kaže: „Mi se ili uopće ne ženimo i tako živimo u potpunoj uzdržljivosti ili se ženimo, ali to nema nikakvoga drugog uzroka do rađanja i uzdržavanja djece. Koji od nas uzima ženu, kako to zakon propisuje, čini to, da dobije djece. Ta svrha postavlja braku mjeru i ogradu; taj sliči seljaku, koji kod obrađivanja polja i žetve pazi samo na to, kakav će biti dobitak na žetvi, koji se pako ne žene, čine to jedino u tom uvjerenju, da će se tako bolje svidjeti Bogu i lakše spasiti.“ Nijesu dakle ni sporedni razlozi bili glavni motivi djevičanstvu, kako se kasnije nastojalo prikazati od protestanata i neupućenih katolika, nego su prve kršćane vodili jedino vrhunaravni motivi, kojima su se radi prilika pridružili i neki drugi prikladni razlozi. To njihovo naziranje i vladanje bilo je poganima, a i Židovima u doba moralnog propadanja veliko čudo, kao što je i danas mnogima, koji su duboko u blatu, nepojmljiva stvar. Božanski je Spasitelj često crno opisivao težnje ovoga svijeta, desideria huius mundi), pa su prvi kršćani bojeći se, da će i ami zaći u vrtlog svijeta, odricali se svega svjetovnoga, tjelesnog

i sjetilnoga. Dakako da tu ne može biti ni govora o nedozvoljenom izvanbračnom putenom uživanju, premda iz Pavlovih poslanica slijedi, da je bilo i takovih, ali to su bile pojedinačne kršćanske općine novoobraćenih pogana, koji su raznim utjecajima obnavljali po koji poganski običaj. Inače su se kršćani iz bojazni pred pokvarenostima ovog svijeta ostavljali i dopuštenih bračnih užitaka. Ta bojazan pred svijetom i svjetskim životom stvorila je pustinjake, koji su bježali u pustinju jedino zato, da si osiguraju krepost sv. čistoće, koju je bilo teško u gradovima, punim poganskih običaja, njegovati. Pustinjaka je bivalo sve više, da je početkom IV. stoljeća postala neka „pobožna moda" da bježe u pustinju. Milanski biskup Ambrozije tako je oduševljeno propovijedao o kreposti sv. čistoće i o djevičanstvu, da su majke branile svojim kćerkama slušanje takvih propovijedi u bojazni, da će ostati bez zetova. Grgur Niški, premda je bio oženjen, govorio je i pisao o vrijednosti celibata i sam žalio da nije takav. Zenon, biskup u Veroni (360.), postavio je načelo: „Narav treba nogama gaziti" obrazlažući, kako je uzvišena i moguća pobjeda osjetnih moći. Toliko su cijenili celibat, da su svi osuđivali i zabranjivali ponovnu ženidbu. Dapače Atenagora ju zove prekršajem ženidbene vjernosti prema pokojnoj prvoj ženi. Origen je naučavao, da treba isključiti iz crkve svakoga, koji se po smrti svoga vjenčanog druga ponovno oženi. Klement je Aleksandrijski za drugu ženidbu tvrdio, da se protivi savršenosti. Plod je ovako strogog naziranja o vrijednosti sv. čistoće bio taj, da su se prvi kršćani čuvali svih očitovanja prijateljske sklonosti, učestvovanja u javnosti, javnim igrama i predstavama. Osobito se zamjeralo djevojkama, ako bi se javno pokazivale. Svega se toga odricalo, da se očuva neokaljana sv. čistoća.

Na početku je bio kod kršćana običaj, da su svećenici kao neženje imali u svojim kućama pobožne, razborite i starije žene, koje su se brinule za svećenikovo kućanstvo. Već ih i Muratorije u svojoj zbirci spominje u odsjeku: de synisactis et agapetis disquisitio. Zvale su se „subintroductae" ili *συνείσακτοι*. Sam sv. Pavao veli, da su ih imali i apostoli: numquid non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi sicut et ceteri apostoli et fratres Domini et Cephas? (I. Kor. IX. 5.) Da su bile nevine i da je bila isključena svaka sumnja, svjedoči Klement Aleksandrijski ovim riječima: „Reliqui apostoli praedicationi attendentes non ut uxores, sed ut sorores circumducebant, quae una ministraturae essent apud mulieres, quae domos custodiebant, per quas etiam in gynaeceum absque ulla reprehensione malave suspicione ingredi posset doctrina domini." No da se ukloni svaka sumnja pred svijetom i svaka pogibao za samog svećenika, naglašivala se sve više potreba, da se te žene uklone iz svećeničkih kuća. Nije se to naglašivalo, što bi one bile sumnjive, ili što bi se svećenici zaboravljali, nego jedino stoga, da se ukloni svaka sjena i pogibao grijeha. Već je sinoda u Antiohiji (272.) osuđujući Pavla iz Samozateje osudila i zajednički život svećenika i ovakvih pobožnih duša. Napokon je Nicejski sabor (325.) ponovno odlučno osudio ovo zajedništvo, a iza toga primio je tu osudu i građanski zakon i tako je ta pojava, posve nedužna, nestala. Tim se postupkom pokazalo, koliko se držalo do sv. čistoće, kad se ovako odlučno suzbijala i najmanja pogibao. Kad bi današnji vikači na celibat bili tako dalekovidni i oprezni, ne bi im bio celibat gorak i težak! Bilo je protivnika celibata, koji su tvrdili, da su kršćani zato počeli cijeniti celibat, jer su to vidjeli od pogana, Židova ili od gnostičkih sekta i prema tome da celibat i nije kršćanskog porijekla. Mislim da se nikad ne događa, da će netko od svoga neprijatelja primiti nešto, što iziskuje vanrednih žrtava. Kad ne bi bilo viših motiva, ne bi nikad kršćani primili od svojih najljućih neprijatelja takav zakon, koji će od njih tražiti mnogo napora i žrtava. U običnom se životu opaža obratna pojava, da se od neprijatelja ne prima ni ono, što je dobro, lagano i bez žrtava. Ili zar su pogani i Židovi u doba, kad se kršćanstvo pojavilo, cijenili celibat? Baš u to doba bilo je cijelo pogansko i židovsko društvo raskalašeno i nemoralno do kraja. Od sektaraca nijesu mogli primiti, jer su kršćani prije počeli živjeti u uzdržljivosti, nego sektarci. Kad su se sekte pojavile, događalo se, da se po koji sektarac obratio i zadržao možda nazor svoje sekte o celi-

batu, ali to nije bilo mnijenje cijele crkve, niti je tim pojedincima uspjelo da cijelu crkvu zavedu na krivovjerstvo. Historijska je istina, da su sektarci u katoličkoj crkvi upoznali vrijednost djevičanstva i da su onda odkinuv se od crkve ovu vrijednost djevičanstva pretjerivali i doveli do hereze. Sekte baš i dokazuju, da je katolička crkva cijenila sv. čistoću, pa su sektama i postale stoga, što su se ili per excessum ili per defectum ogriješile o nauku katoličke crkve. Ako dakle koja sekta ima ekstremne nazore o celibatu znak je, da je pretjerala crkvenu nauku, a ne da je crkva baštinila tu nauku od sekte (pater post filium). Kršćanstvo je ovdje kao i svagdje naglašivalo princip: virtus in medio, i zato jedino kršćanstvo ima posve ispravno stanovište i o ženidbi i o celibatu, u isto doba. Svaka druga sekta pretjerivala je vrijednost ili jednome ili drugome. One sekte, koje su pretjerivale u celibatu, ogriješile su se o gore istaknuti princip, ali su one dokaz, da je celibat u katoličkoj crkvi bio znatno uvažavan. Da ga katolička crkva nije uvažavala i cijenila, ne bi se oni mogli per excessum ogriješiti. Zato navađam i nazore pojedinih sekta, da se istakne, kako je crkva doista cijenila celibat.

Ofiti (gnostička sekta) osuđivali su svaku ženidbu i svako rađanje djece, da tako otmu Demiurgu (zlom duhu ovog svijeta) pristaše, koje bi on u budućoj djeci imao. Pristaše Saturnija otkloniše svaki doticaj sa materijom, jer su ju smatrali principom zla, pa prema tomu i ženidbu. Adamiti su zabacivali ženidbu kao nešto posve nesavršeno. Stajali su na stanovištu, da su Adam i Eva bili određeni, da u Paradizu živu u čistoći, i da je ženidba tek posljedica istočnoga grijeha. Marcijon, utemeljitelj jedne sekte, puštao je na krštenje samo neoženjene osobe; ako se oženjena osoba htjela pokrstiti, morala se rastaviti sa svojim bračnim drugom ili čekati, dok ne umre. Eukratiti su tvrdili, kako im se podmeće, da je đavao začetnik ženidbe. Severin, utemeljitelj mnogobrojne sekte, je naučao, da gornje tijelo potječe od Boga, a donje od đavla. Maniheji su smatrali dušu u tijelu kao u zatvoru i zato su prezirali tijelo, uskraćivali sve užitke tijelu i sjetilnoj naravi i živjeli u potpunoj uzdržljivosti. Katari, vrlo raširena sekta u XII. stoljeću, naučavali su kao i Maniheji,

da je tijelo zatvor duše i da treba dušu osloboditi od materije (što je značilo: osloboditi je ispod vlasti đavlove). Da to postignu, odricali su se svega materijalnog, a ne samo bračnog života i rađanja djece, nego i svega, što je imalo saveza sa materijalnim užicima kao: meso, jaja, sir, vino i drugo. Iz dosadašnjeg se povjesnog pregleda vidi, da su svi narodi i religije u sva vremena i oni, koji su bili na pravom putu, i oni na krivom visoko cijenili čistoću. Ona je posvuda našla oduševljenih branitelja i vjernih sljedbenika. Osobito se jasno opaža, da je jednodušno uvjerenje vladalo među svima, da one osobe, koje su na poseban način vezane s Bogom, moraju i na poseban način biti obvezane na potpunu uzdržljivost. Ta veza je kod privatnih osoba posebna pobožnost ili zavjet, a kod svećenika zvanje. To je uvjerenje moralo naći izražaja i u kršćanstvu uvedenjem celibata. Ako su pogani naravnim svjetlom razuma upoznali visoko značenje celibata, kako ne će kršćani, koji su svoje uvjerenje tražili i temeljili na objavi Božjoj! Imade mnogo mjesta u Sv. Pismu, u kojima se savjetuje, očekuje i traži od svećenstva potpuna sv. čistoća. Kršćani su uvažavali i ženidbu, koju je Krist podigao na čast sakramenta, ali su radi primjera Isusa i apostola, radi riječi sv. Pisma, radi uzvišenog značenja čistoga života, tražili od svojih svećenika, da živu u neokaljanom djevičanstvu. Ovim su se idealnim razlozima pridružili i neki vanjski uzroci o potrebi celibata za svećenike. Svećenici su morali obilaziti crkvene općine, koje su iz početka bile udaljene i raštrkane; trebalo je putovati u udaljene krajeve i tamo osnivati nove crkvene općine; vječno su se morali uklanjati poganima i Židovima, jer su ih ovi pratili svagdje mržnjom i progonstvima; potpuno siromaštvo, a nije bilo izgleda, da bi mogli štogod privrijediti, jer su se sasma posvetili službi Božjoj; sve su to vanjski uzroci, koji su ih nukali, da se ne žene. Povijest pak svjedoči, da su tako doista i živjeli. Za svećenike su izabirali samo takove ljude, koji nijesu oženjeni, a u velikoj nuždi, u nestašici neoženjenih — birali su i oženjene. Sv. Jeronim to ovako tumači: „Ja ne branim, da su kod nas i oženjeni ljudi svećenici, jer nema onoliko neženja, koliko trebamo svećenika.

Zar se ne uzimaju u vojsku i slabiji, kada nema dosta jakih, premda bi u vojsci morali biti samo jaki? Kako to, da se kod izbora za svećenika često puta obiđe koji neženja, a bira oženjeni? To se događa samo zato, jer onaj nema onih potrebitih svojstava, koje se za djevičanstvo traže. Njega drže čistim, a to uistinu nije; ili je ohol sa svoje uzdržljivosti, pa zapušta ostale kreposti i t. d.“ Dakle uvijek se tražilo od svećenika da budu u celibatu, a samo se iznimno s posebnih razloga izabiralo i oženjene. Nedostatak neoženjenih često se dešavao radi poznatih rimskih zakona, koji su neženje globili, a taj se nedostatak morao nadopuniti oženjenima. Kraj svega toga ustalio se od prvog časa katoličke crkve običaj, da se nijedan svećenik, koji je primio sv. Red, ne smije nakon toga više ženiti. Tko je bio zaređen kao neženja, nije nikako mogao sklopiti ženidbe. No nije bilo tako brzo riješeno pitanje: što je s onima, koji su zaređeni nakon sklopljena braka. Razne su pokrajinske sinode određivale svojim partikularnim zakonima, da ovi nakon ređenja živu sa svojim ženama samo u duhovnoj svezi, što se većinom obdržavalo. To nam svjedoči Epifanije, kad veli, da su ovakvi samo onda nastavljali bračni život i rađali djecu, kad bi popustila crkvena disciplina. No ipak nije bilo općenitog, svečano proglašenog zakona za cijelu crkvu, koji bi naređivao celibat onima, koji su zaređeni već kao oženjeni. Taj je zakon trebao da bude stvoren na nicejskom saboru (325.), no ipak ga članovi koncila ne stvoriše na nagovor egipatskoga biskupa Pafnucija, koji je sam bio neženja i uzorno čistoga života. To izrabljuju protivnici celibata, kao da se on digao uopće protiv celibata i da je govorio, neka se celibat ukine za sve svećenike. Po izvještaju glasovitih historičara: Sozomena (I. 22.), Kasiodora (II. c. 14.), Sokrata (I. 8.) i Nikefora (VIII. 19.) tekla je ta sjednica ovako: Oci su nicejskog koncila preuzeli osnovu za jedan novi crkveni zakon, da oni, koji su primili svete redove, (biskupi, prezbiteri i đakoni) prekinu svaku vezu sa svojim ženama, s kojima su bili oženjeni još kao lajici. Sabor je već bio sklon, da tu osnovu prihvati kao zakon. Na to ustane Pafnucije i otvoreno izjavi, da je on protiv toga, da se stavlja tim ljudima na vrat novi teret;

pravi brak i razborit bračni život zaslužuje svaku čast. Čuvat se treba, da crkva ne izdaje preteških zakona, jer mnogi možda ne će udovoljiti tako teškim propisima. Dosta je, da se oni, koji kao neženje stupaju u svećenički stalež, po staroj nauci crkve odreknu ženidbe. Nikako se pak ne može zahtijevati, da se onaj odrekne braka, koji ga je još kao lajik sklopio. To su prihvatili svi oci sabora i tako ovaj sabor i ovi ugledni historičari svjedoče, da se po staroj crkvenoj disciplini tražilo, da se neženje ne smiju poslije sv. Reda ženiti, dok se već oženjenim savjetovalo, da žive samo u duhovnoj zajednici sa svojim ženidbenim drugom. To svjedoči i papa Siricije u svom poznatom listu na španjolskog biskupa Himerija (385.), kad kaže: „Mi smo svećenici obvezani nerazrešivim zakonom od časa našeg zaređenja posvetiti svoje srce i tijelo trijeznosti i čistoći, da se Bogu svidimo kod svagdanje žrtve.“ To potvrđuje i sabor u Elviri (između 305. i 309.) i Kartagi (390.); 25. od apostolskih kanona; civilni propisi cara Justinijana, Leona, Karla Velikoga i t. d. — I tako je kroz prva 4 stoljeća vladao među svećenstvom celibat ne na temelju pisanog zakona, nego uobičajenog, koji je bio plod zreloga i pobožnoga poimanja o odnošaju svećenika prema Bogu.

Iza tih idealnih vremena nadošla su po crkvenu disciplinu tmurna vremena. Počne seoba naroda (375.) . . . Divlje su rulje poplavile Evropu i sa sobom donijele surovost, divljaštvo i neobuzdanost. To je moralo imati utjecaja i na moralno držanje svećenstva. U komešanju i metežu ohladnjelo je svećenstvo za one ideale, koji su ga prije visoko dizali. Mnogi su svećenici nikli iz barbarskih novodoseljenih naroda, koji su se teško ili nikako priučavali na sv. čistoću. Celibat se sve više zapuštao. Taj je period potrajao od 5. do 11. stoljeća. Benedikt VIII. na sinodi u Paviji oštrim riječima žigoše život svećenika, koji su zaboravili na celibat. K tomu se pridruži od 9. do 11. stoljeća nekolicina nevrijednih Papa i tako je potpunoma popustila crkvena disciplina. Ne ću reći, da je pala i vrijednost čistoće u očima ljudi, koji su je gazili nogama. Oni su upali u takav niveau, da su živjeli bez discipline i nijesu se mogli svojim silama

uspeti do one visine, na kojoj bi čisto živjeli, premda su bili svijesni, da su na to pozvani. I današnji vikači na celibat ne preziru sam celibat, nego vide, da su zapali u blato i sad bi htjeli taj pad kako tako opravdati. Vide se u grijehu i savjest ih peče, pak mjesto da je umire pokajanjem i popravkom, sramote sebe i stalež vičući na celibat.

b) Celibat za Grgura VII.

Providnost Božja prepustila je iz nepoznatih nam uzroka ovu pojavu. Onda, kada je po ljudski sudeći izgledalo, da se idealna vremena ne će nikada povratiti, poslala je Providnost muža, kojega je odredila za važnu zadaću i nadarila vrhunaravnim i naravnim darovima (energija, oštroumnost, dalekovidnost i spretnost). Posla Bog čovjeka Providnosti, Grgura VII. (1073-1085.), koji je kratko vrijeme upravljao lađicom Petrovom na vrlo uzburkanom moru i sretno je priveo u mirno zatišje. On nije dao samo značaj svojoj dobi, nego je i nacrtao određen smjer, koji je crkvu izveo iz propasti, u koju su ju vukli njezini nevrijedni predstavnici. Počeo je svoje reforme pod onom poznatom devizom: crkva se ne može osloboditi svjetskog upliva, ako se kler ne oslobodi svojih žena. Odmah u početku uprave izdade vrlo važnu odredbu, koja glasi: „Naređujemo, da se ima potpuno svoje službe odreći svaki onaj, koji ima ženu ili drži konkubinu, koji je zaposlen kod službe Božje naime: prezbiter, đakon i subđakon, ako je nije voljan otpustiti i činiti pokoru. Nadalje takav ne smije primati niti uživati beneficij.“ Taj je dekret probudio svijest kod mnogih svećenika o njihovom uzvišenom pozivu. Počne na sve strane gibanje i odlučivanje. Išlo je teško, ali je ipak pobijedila zdrava crkvena misao. Lambert od Aschafenburga, savremenik Pape Grgura VII., ovako karakteriše njegov reformatorski rad: „Papa je Hildebrand na čestim sinodama, koje je upriličivao sa biskupima Italije tražio, da svećenici nemaju žena po odredbi starih kanona ili ako imaju žene, da ih otpuste, ili napokon da budu suspendirani; nitko nije smio biti pripušten svećeničkom zvanju, koji nije htio živjeti u stalnom neženstvu i potpunoj uzdržljivosti.

Kad je ta stvar bila dovoljno poznata u Italiji, tražio je u čestim listovima na francuske biskupe, da istu reformu provedu u svojoj crkvi i da ukinu saobraćaj svećenstva sa ženama. Proti ovoj naredbi Papinoj ustade čitava stranka svećenika i poče nazivati Papu krivovjercem, koji naučava krive nauke zaboravljajući riječi Gospodove: „Svi ne shvaćaju ovih riječi, ali tko može shvatiti neka shvati“ i riječi Pavlove: Melius est enim nubere quam uri. Silovitim bi pritiskom htio ljude prisiliti na anđeoski život i dok se ruga redovitom naravnom životu, pušta uzde nemoralu i nečistoći. Ako Papa svoj dekret ne opozove, oni će radije ostaviti svećenički stalež, nego bračni život (!) i onda neka Papa uputi vjernike, da se obziru za anđelima, koji da im crkvom upravljaju. (I českí i najnoviji zagrebački „mladoženje“ pozivaju se i na riječi Gospodove i Pavlove; i oni sanjaju o nekom redovitom naravnom životu i prisilnom nemoralu; i oni su pripravni ostaviti svećenički stalež ili bar provesti shizmu i onda bi još htjeli da su originalni i moderni). Grgur nije se time dao odvratiti od svog nauma i slao je poslanstva biskupima, koje je okrivio radi lijenosti i bezbrige; prijetio im pače crkvenim kaznama, ako ne provedu ovih naredaba. Videći nadbiskup iz Mainza, da se ne će moći tako lako ukloniti kroz duže vremena ukorijenjeni običaj (naime ženidba svećenika), i da se svijet ne će tako lako sprijateljiti s onim motivima, koji su u početku crkve pokretali svećenstvo na celibat, radio je dosta oprezno. Opomenuo je svoje svećenstvo, da se kroz 6 mjeseci promisli i odluči i tako da si prištedi, da ih Papa prisili. Na drugoj sinodi u Erfurtu istupi on odlučnije i stavi ih pred alternativu: ili se odreći stališa ili žene. Dakako da su mu iznašali svu silu „razloga“, da se dekret opozove. Ali kad je on ostao kod toga, vratiše se mnogi svojim kućama i ostaviše svećeničko zvanje, ali većina ih ipak ostavi svoje žene. Nastojanjem Grgurovim preporodila se crkva u Italiji i Francuskoj i za kratko vrijeme oslobodila svjetske vlasti, kad su se svećenici oslobodili upliva svojih žena. Do prve četvrti XII. stolj. bio je već u cijelu zapadnu Europu zaveden celibat (u istočnoj crkvi nije radi ist. raskola obvezivao celibat, nego je samo bila zabranjena ženidba poslije primljenih sv. redova).

Papa Grgur VII., kojemu se s pravom upisuje u zaslugu, što je crkvu oslobodio simonije, a svećenstvo robovanja najsramotnije vrste, **obnovio** je crkvenu disciplinu i samo neznalica historije može tvrditi, da je on uveo celibat; on ga nije uveo, nego je samo obnovio disciplinu prvih kršćanskih vjekova, koja je znatno popustila za seobe naroda.

c) Celibat za Tridentskog koncila.

Ta je uzorna crkvena disciplina potrajala do XV. stoljeća u kojemu je opet zavladao nemoral među klerom i lajicima. Tu dobu karakteriše znameniti Nicolaus de Clemangis († 1440.) u knjizi: de corrupto ecclesiae statu ovim riječima: Taceo de fornicationibus et adulteriis clericorum, a quibus qui alieni sunt probro caeteris ac ludibrio esse solent, spandonesque aut sodomitae appellantur, denique laici usque adeo persuasum habent, nullos coelibes esse, ut in plerisque parochiis non aliter velint presbyterum tolerare nisi concubinam habeat, quo vel sic suis sit consultum uxoribus, quae nec sic quidem usquequaque sunt extra periculum.« K tomu nadođoše i opet razni krivovjerci »reformatori«, koji su htjeli obnoviti crkvu krivim naukama. Stadoše ju nemilo cijepati, da je po ljudski sudeći, stanje crkve postajalo sve nepovoljnije. Zajednička je nakana svih »reformatora« bila da obnove crkvu i uspostave disciplinu ukinućem celibata. Wiklif i Hus stadoše poricati svaku vrijednost celibata i tražiti, da se ukine. Na saboru u Kostnici (1414—1418.) pokušao je car Sigismund (mjerodavan faktor za vjerska i disciplinarna crkvena pitanja), da riješi pitanje celibata na ovaj način: Svaka crkva mora imati 2 svećenika, od kojih će jedan jednoga, a drugi drugoga tjedna naizmjence obavljati službu u crkvi. Koji obavlja službu (hebdomadarius) mora se u svom tjednu uzdržavati od bračnog života, inače ne. No Gerson i neki drugi članovi sabora spriječiše provedbu ove »zgodne« reforme. Husite su domala bili raspršeni, a ono malo, što ih se ipak sačuvalo, združilo se kasnije sa protestantima. Mnogo je veća opasnost prijetila katoličkoj crkvi od protestanata. »Reformator« Luter postavio je glavnim načelom svoje vjeroispovijesti: vjerom se čovjek spasava,

a ne djelima. A jer djela ne vrijede ništa, sasma je dosljedno poricao svaku vrijednost celibata i monaškog života. Poznato je, da je Luter u određivanju vrijednosti ženidbe i celibata izrekao raznih kontradiktornih misli, ali na to se sad ne mogu obazirati, nego ću navesti riječi Erazmove, koje ono doba »reformiranja« dobro karakterišu: »Reformacija je vesela igra, koja se svršava ženidbom«. Sve, štogod je po samostanima i muškim i ženskim bilo sklono sjetilnom uživanju, ostavilo je samostan i poženilo se. Pojava žalosna, ali u toliko i utješljiva, da se je pšenica riješila pljeve, koja joj je dosad umanjivala vrijednost; nestalo je onih, kraj kojih se teško provađala crkvena disciplina. Na to uprave katolici t. zv. konfutaciju na cara, nadvojvode i vojvode, u kojoj traže, da se ad infamiam et ignominiam imperii ne dopuštaju svećeničke ženidbe. Protestanti na to bijesni uprave apologiju sa svoje strane na cara (Melanchton ju sastavio), koja je temelj njihovu naziranju o braku i celibatu još i danas. Sadržaj je apologije ovaj: 1. Bog je čovjeka i ženu stvorio, da rađaju; 2. narav traži, da čovjek i žena živu zajedno i ljudski zakon ne može narav promijeniti; 3. Sv. Pavao veli: Propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat (I. Cor. VII. 2.); što sv. Pismo općenito govori to vrijedi za cijeli ljudski rod, pa i za svećenike. Riječi: melius est enim nubere, quam uri (I. Cor. VII. 9.) ne može nijedan ljudski zakon ni samostanski zavjet ukinuti. Djevičanstvo ne bi bilo svakom moguće, jer je to dar Božji, kako sam Krist kaže: Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est (Mt. XIX. 11.); 4. Stari canones ne zabranjuju ženidbe niti traže razvod braka, pače sv. Pismo kaže: što je Bog spojio, to neka čovjek ne razdvaja; 5. pozivanja prijatelja celibata na levite, koji su se morali odricati žena, dok su služili u hramu, ne dokazuje ništa, jer su se oni ipak ženili. 6. Sv. Pavao veli: žena će postati blažena rađanjem djece. Što bi sve sv. Apostol rekao protiv sramotnog licumjerstva nedopuštene i lažne čistoće? 7. Kao što je čistoća u bezbožnika nečista, tako je u pravovjernika brak svet; veća čistoća može biti u oženjenom mužu, nego u Abrahama i Jakoba i mnogih

drugih, koji svoju čistoću stavljaju u tjelesnu uzdržljivost. 8. Napokon je krivo čistoću tražiti u djevičanstvu, jer da se čovjek tako lakše spasava; čovjek se i ženidbom bez svojih zasluga radi zasluga Kristovih rješava grijeha. 9. Ipak priznajemo djevičanstvu njezinu cijenu i kažemo, da je odličniji dar od drugih; ali radi darova samih ne će biti čovjek spasen. Isus i sv. Pavao nijesu hvalili čistoću radi njezine uzvišenosti, nego radi toga, što se neženje mogu lakše posvetiti čitanju, pisanju i molitvi, jer nijesu zapriječeni odgojem djece i kućnim brigama. 10. Kada Papin zakon (?) i ne bi bio nepravedan, ipak bi odbio od sebe sve poštene ljude radi takova preopterećivanja savjesti.

Ovom apologijom pokazao je Melanchton, Luter i svi, koji su joj kumovali, neznanje katoličkih načela o ženidbi i celibatu. Naglasuju vrijednost ženidbe, kao da su katolici ikada ženidbu omalovažavali i prezirali. Zaboravljaju, da je Krist podigao ženidbu na posebni stupanj savršenstva i svetosti podigavši je na čast sakramenta. Ako su katolici uzveličavali djevičanstvo i od svog svećenstva tražili celibat, nijesu to činili iz prezira prema ženidbi. Uvađajući katolici celibat nijesu ustali proti naravnom i božanskom zakonu. Pokazuje se potpuno historijsko neznanje, kad se celibat naziva „Papin zakon" i kad ga se opterećuje tolikim „zlim posljedicama". Iz apologije izbijaju i prikazuju djevičanstvo u krivom svjetlu dvije temeljne dogmatske Luterove zablude: čovjek se spasava vjerom bez dobrih djela i opravdanju pojedinca uzrok su zasluge Kristove bez ikakvoga sudjelovanja.

Protestanti helvetske vjeroispovijesti zabaciše 1536. celibat ovim riječima: zabacujemo monaški beženidbeni stalež i taj posve lijeni način života kao nedostojan izum krivovjernih ljudi (?), koji stoje u opreci sa crkvom i državom. U drugoj su izjavi od 1566. bili mnogo umjereniji i pripuštaju, da svaki svećenik bude neženja, dokle god osjeća u sebi taj dar, „jer su ovi puno zgodniji za skrb oko Božjih stvari, nego oni, koje rastresuju kućni i obiteljski poslovi".

Husite prikloniše se protestantima, ali su zadržali svoje strože shvaćanje celibata, premda su svome svećenstvu ostavljali

na volju: hoće li se ženiti ili ne. Kad su morali bježati iz Češke, nastaniše se u Poljskoj i na sinodi u Sendomiru (1570.) u 19. članku hvale one, koji prigrljuju djevičanstvo, koje, i ako traži žrtava, ipak Bog i na ovom i na drugom svijetu naplaćuje prema riječima sv. Pisma. (Mr. X.).

Henrikova crkva u Engleskoj zadržala je fakultativni celibat, premda su neženje bili redovitiji, a oženjeni iznimke, kako se vidi iz sinode u Londonu 1562. čl. 32.

Istočna raskolna crkva nema celibata, ali vrijede ovi zakoni: poslije primljenih redova ne može se više ženiti, dok se oženjen može zarediti i u braku kao svećenik živjeti; koji su ponovno oženjeni ili koji su uzeli udovicu, ne mogu biti zaređeni (nesavršenost drugotnog braka). Redovnici (monasi) moraju živjeti u potpunoj čistoći. Biskupom može postati samo onaj, koji je u djevičanstvu sproveo život. Ovo vrijedi i za istočnu sjedinjenu crkvu. Najtvrdokorniji protivnici celibata ostali su ipak protestanti. U neprestanoj vjerskoj borbi dolazilo je često puta do međusobnih građanskih borbi i sami su vladari u interesu mira nastojali, da se obje strane približe. Katolici su i protestanti težili za općim crkvenim saborom, da se tamo riješi pitanje celibata, koje ih je najozbiljnije razdvajalo. Sabor se sastao u Tridentu i u prvom (1545.—1549.) i drugom (1551.—1552.) riješio dogmatska pitanja, a u trećem zasijedanju (18. siječnja 1562.—1563.) disciplinarna. Car Ferdinand i vojvoda bavarski Albreht kušali su sklonuti saborske oce, da popuste u pitanju celibata. Ferdinand ovako piše: „Sigurno je, da se mnogi mladić nađe na krivom putu prije no je u stanju spoznati, što je spasonosno. Mnogi mladići, koji se studiju posvete i ožene, posvete se crkvenoj službi kod protestanata radi loših materijalnih prilika i tamo ostanu, ako im se studij ne svidi (pa su za nas izgubljeni). Latinska je crkva uvijek više i svetije obzire gojila od istočne, koja je dobrovoljno dopustila svojem svećenstvu ženidbu; kakva su pako danas vremena nastala, mora se zadovoljiti i onim, što je manje vrijedno. Sklonost ženidbi takav je korijen uhvatila u Njemačkoj, da se od 100 svećenika nađe jedva jedan, koji nije javno ili privatno

oženjen. Puno se radilo da ih se otpusti ili zadrži; ako se otpusti, imat ćemo tri zla: 1. da će župe ostati prazne; 2. da će vjernici otići k protestantima; 3. da će i biskupi ostaviti stado, kad ne bude svećenstva. Zar nije bolje, premda je stvar nova, da se uvede ženidba, nego da vjernici ostanu bez pastira, sakramenata i propovijedi, a puk da se uruči protestantima badava. Ako to nije potreba za Španiju i Italiju, za Njemačku je velika potreba". Vojvoda je bavarski ukratko ovako pisao: „Mnogi drže, da je bolja čista ženidba od celibata (kakav je bio u Njemačkoj). Iskustvo pokazuje, da se istaknute glave i učeni ljudi radije žene, pa makar izgubili crkvenu službu, nego da se ne žene i zadrže crkvenu službu. Kad oni vide, kako svećenici (ondašnji) nečisto živu, stid ih je, da u taj stalež stupe, i zato je toliki nedostatak učenih ljudi među svećenstvom". Ferdinand je mislio, da će onim strašno pretjeranim brojem pospješiti ukinuće celibata, a Albreht, da će poučiti oce koncila nestašica „učenih glava" među katoličkim klerom. Ali sva pretjeravanja nijesu ništa koristila, jer je sabor stvorio ove zaključke:

1. Si quis dixerit statum coniugalem anteponendum esse statui virginitatis vel coelibatus et non esse melius ac beatius manere in virginitate aut coelibatu, quam iungi matrimonio a. s. (Celibat je uzvišeniji i savršeniji od ženidbe).

2. Si quis dixerit: clericos in ss. ordinibus constitutos vel regulares castitatem solemniter professos, posse matrimonium contrahere, contractumque valide esse, non obstante lege ecclesiastica vel voto et oppositum nihil aliud esse quam damnare matrimonium; posseque omnes contrahere matrimonium, qui non sentiunt, se castitatis, etiamsi voverint, habere donum, anathema sit, quum Deus id recte petentibus non deneget, nec patiatur, nos supra id quod possumus tentari". (sess. XXIV. c. 9. 11. XI. 1563.). (Svećenik se ne smije ženiti i ako se oženi, nevaljano se ženi; celibat mogu izdržati svi, koji se Bogu za to mole, a ne samo oni, koji u sebi taj dar osjećaju).

Isto to izriče i kodeks u c. 1072 i 1073: Invalide matrimonium attentant clerici in maioribus constituti.

Prema ovim načelima vrijede slijedeći propisi:

1. Klerik s višim redovima ne može nikako sklopiti valjanog braka.

2. Klerik s nižim redovima može sklopiti brak, ali je nesposoban za više redove.

3. Oženjen čovjek ne može biti zaređen, osim ako mu žena ode u samostan ili položi zavjet potpune čistoće.

Od god. 1563. nijesu se više vladari zauzimali za ukinuće celibata, nego je svećenstvo, ne samo onih zemalja, koje su i prije bile disciplinirane, nego i njemačko, provelo u život disciplinu Tridentskog sabora odn. prvih kršćanskih vremena.

d) Celibat u današnje doba.

Svjetski rat i njegove zle posljedice učiniše mnogo zla i na moralnom polju. Ni sve svećenstvo nije se znalo uzdići nad dnevne prilike, nego je i ono sa širokim masama tapalo po tmini. Organiziraše se češki svećenici i traže ukinuće celibata. Župnik Zahradnik, predsjednik „Jednote", pun „crkvenog" duha, poručuje svojim drugovima, da će Papa popustiti uz pritisak puka i vlade(!). I Hrvati, koji se nigdje ne ustručavaju nasljedovati zle strane svojih susjeda, počeše oponašati Čehe. Počeše najprije neki žalosni mladoženje-svećenici pisati u framazunskoj „Hrv. Njivi", kako istom oko 26. ili 27. godine spoznaju, da je celibat protiv naravnog zakona. Poslije podniješe memorandum biskupskoj konferenci, a kad i to nije uspjelo, organiziraše se, da svijetu pokažu, kako su izvan sjemenišnih zidina zaboravili na crkveni duh. Potrebno je da bude smutnje, ali . . .

II. POGLAVLJE.

Razlozi za celibat uopće.

Kad vidimo u povijesti ovako postojano uvjerenje o visokoj vrijednosti celibata, čovjek se pita, koji su mu razlozi tako visoko podigli cijenu kod svih naroda i u sva vremena. Odgovor je jedinstven i za pogane i za kršćane. Općenito je uvjerenje svega ljudskoga roda o drugom životu, koji će nam samo onda biti sretan, ako ga zaslužimo. Svi su pak narodi i sve religije smatrale, da ćemo sigurnije postići vječni i sretni život, što ćemo se više povlačiti od svjetske buke, što ćemo više tijelu uskraćivati naslade ovoga života, što ćemo više postiti i mrtviti se i što se budemo više uzdržavali od bračnih užitaka. Uzdržavanje se od bračnih naslada smatralo – po uvjerenju cijelog ljudskog roda — važnim sredstvom, kojim se čovjek trga od materijalnosti i približuje Bogu. Osim ovoga općenitog razloga imaju kršćani mnogo jačih razloga, radi kojih cijene celibat. Isus Krist, Blažena Djevica Marija, apostoli i sveci upućuju nas riječima i primjerom na djevičanstvo.

1. Blažena Djevica Marija.

Sam Bog ne traži za majku kakvu ženu iz uzornoga bračnog života, nego djevicu, da tako pokaže, kako je djevičanstvo najsavršeniji oblik službe Božje, koji se Bogu najviše sviđa. Isus kao Bog nije mogao uzeti tijelo od nesavršene osobe, nego se dolikovalo, da On kao Bog uzme tijelo od najsavršenije među ženama. Ta najsavršenija po Providnosti Božjoj bila je djevica. Ali Blažena Djevica Marija nije bila samo djevica do eventualne udaje za sv. Josipa, nego djevica zavjetovana na doživotno djevičanstvo. Zamke i eventualno udaja nijesu imale povrijediti njezino djevičanstvo. Ta se istina razabire iz navještenja Gabrijelova. Kad

joj je saopćio: „začet ćeš i roditi sina", začudi se ona i odvrati: „kako će to biti, kad ja ne znam muža?" Da Blažena Djevica Marija nije imala zavjet doživotne čistoće, ne bi se začudila anđelovim riječima. Kao zaručnica protegla bi te riječi na skorašnju udaju i mislila bi, da joj anđeo Gabrijel navješta dijete, koje će poroditi u svom braku sa sv. Josipom. Ali jer je odlučila i u braku zadržati djevičanstvo, začudila se ovim riječima. Gabrijel joj dalje javlja, da će to dijete biti plod svemogućnosti Božje kao i začeće starice nerotkinje Elizabete. Kao da joj veli: Kao što će nerotkinja Elizabeta u starosti jedino po Božjoj svemogućnosti začeti sina, tako ćeš i ti, premda djevica, po Božjoj svemogućnosti začeti i opet ostati i dalje djevicom. Blažena se Djevica Marija zavjetovala na doživotno djevičanstvo prije no je znala, da će biti majka Sina Božjega, i odlučila ostati djevicom i u braku sa Josipom. Isus kao Bog mogao je uzeti narav samo od najsavršenije među ženama. Kad je dakle Isus uzeo svoju čovječju narav od doživotno zavjetovane djevice, pokazao je time najočitije, da je doživotno djevičanstvo u očima Božjim najsavršeniji oblik pobožnosti.

2. Isus Krist.

Isus je uzeo na se potpunu čovječju narav i postao ljudima u svemu jednak osim u grijehu. Nije samo prividno postao čovjekom niti je uzeo polovičnu ljudsku narav, nego je postao uzor čovjeka, koji smo mi dužni nasljedovati u svom životu. On, kao naš uzor i primjer savršenoga ljudskog života, premda potpun čovjek, provodio je život u potpunom djevičanstvu. Posve je sigurno, kad imamo pred očima zadaću Isusova boravka na zemlji, da bi Isus bio i oženjen, da je ženidbu smatrao savršenijom od djevičanstva ili, da je nemoguće živjeti u djevičanstvu. Da se ženidba temelji na naravnom zakonu, o koji se ne smije nikako ogriješiti, sigurno bi mu se i Isus pokorio, koji je došao da pridigne i usavrši ljudsku narav. Ne samo primjerom, već i riječima naglasio je Isus vrijednost djevičanstva pred brakom. Sam veli. da nije došao da ukine zakon, već

da ga ispuni. U toj svojoj zadaći uzvisuje ženidbu na sakramenat, proglašuje ju nerazrešivom, što Mojsije nije mogao provesti propter duritiam cordis Židova. Odmah s tim u savezu pokazuje i odnošaj djevičanstva prema ženidbi. Evo Spasiteljevih riječi: „Pristupiše k njemu farizeji, da ga kušaju, i rekoše mu: može li čovjek svoju ženu otpustiti za svaku krivicu? A on odgovarajući reče im: Nijeste li čitali, da onaj, koji je u početku stvorio čovjeka, stvorio muža i ženu? i rekao: zato će čovjek ostaviti oca svojega i mater i priljubit će se svojoj ženi i bit će dvoje u jednom tijelu. I tako nijesu više dvoje, nego jedno tijelo; a što je Bog sastavio, čovjek neka ne rastavlja. Rekoše mu: Zašto je dakle Mojsije zapovjedio, da se (ženi) dade knjiga otpusna i da se odpusti? Reče im: Mojsije vam je dopustio radi tvrdoće vašega srca otpuštati svoje žene; ali iz početka nije bilo tako. Nego ja vam kažem: ako tko otpusti svoju ženu, osim poradi bludnosti, i oženi se drugom, čini preljubu; i koji uzme puštenicu, čini preljubu. Rekoše mu učenici njegovi: ako je tako čovjeku sa ženom, nije se dobro ženiti. A on im reče: Ne razumiju svi riječ ovu, do onih, kojima je dano. Jer ima eunuha, koji su se tako rodili iz utrobe materine; a ima eunuha, koje su ljudi učinili; a ima eunuha, koji su sami sebe uškopili radi kraljevstva nebeskoga. Tko može shvatiti, neka shvati. Mat. 19, 3—12. Smisao je ovaj: Kod židova je bila ženidba razrešiva „radi tvrdoće njihova srca“. Farizeji pitaju Isusa, što On drži o ženidbi. On ih upućuje, da je ženidba božanska institucija, jer je Bog već prve ljude stvorio kao „muža i ženu“; da je nerazrešiva, premda je po Mojsijevom zakonu bila razrešiva, „ali iz početka nije bilo tako“, niti će u kršćanstvu biti tako. Učenici nijesu shvaćali tu nerazrešivost, pa jedan reče: ako je tako, onda je bolje ne ženiti se. Spasitelj im na to reče ove važne riječi: ne mogu svi ustrajati u celibatu do onih, kojima je dano; a koji i ustraju u celibatu, nijesu svi jednako zaslužni, jer ih ima, koji živu samo radi vanjskih uzroka i silom prilika u celibatu.

Koji su se pako odlučili na celibat, ne iz vanjskih uzroka ili silom prilika, nego radi kraljevstva nebeskoga, to su moji

pravi i najsavršeniji sljedbenici, ali to vi mnogi još sad ne možete shvatiti, već koji to shvate, neka i u život provedu. Jasno je, da se pod „eunusima radi kraljevstva nebeskoga“ ne razumiju tjelesni eunusi, nego oni, koji se svega odriču svojom slobodnom voljom, česa se i tjelesni eunusi silom prilika moraju odreći. Sv. Augustin ih ovako karakteriše: „Pio proposito continentes, corpus usque ad contemptas nuptias castigantes, se ipsos non in corpore, sed in ipsa concupiscentiae radice castrantes, coelestem et angelicam vitam in terrena mortalitate meditantes.“ Komu se taj dar podijeljuje, tumači sv. Jeronim: „Dan je onima, koji su taj dar tražili, koji su ga htjeli imati i koji su se trudili, da ga dobiju.“ Taj si dakle dar može svaki vjernik izmoliti.

Mnogi će reći: Premda je Isus sam djevičanski živio i djevičanstvo toliko uzvisivao, ipak On to nigdje ne traži od svojih sljedbenika. Ne traži istina od svakog svog sljedbenika, ali ipak traži od svojih sljedbenika, koji su pripravni na odricanja i žrtve. Ne označuje to kao jedini uvjet spasenja, nego kao odličnije služenje Bogu i kao sigurniji zalog spasenja. Spasitelj nije odmah izašao sa svim svojim željama i zahtjevima, jer nije svoje vjere uveo revolucijom, nego evolucijom. On je bacao pojedina zrna sjemenja, od kojih su s vremenom nicale biljke i donašale plod. Mnogo je toga naučavao pričama i poredbama; izabranima je bio pristupačan i razumljiv pravi smisao, dok je ostalima bio to skup pričâ i ništa više. Sam veli: ne mogu svi shvatiti tih riječi do onih, kojima je dano, ili: još vam mnogo moram da kažem, ali sad ne možete nositi. On je primjerima, pričama i poredbama hvalio djevičanstvo, ali ga nije mogao najednom zatražiti od Židova, koji su smatrali ženidbu i rađanje djece najsvetijom zadaćom izabranoga naroda. Za djevičanstvo govori Spasitelj na više mjesta. U paraboli o pozvanicima na gozbu (Lc. XIV. 20.) osuđuju se oni, koji radi tjelesnih, zemaljskih poslova zanemaruju duhovne; među takovim zaprekama spominje se i ženidba. Kod Lc. XIV. 26. veli, da pravi sljedbenik Spasiteljev mora zapostaviti sve zemaljske i obiteljske odnošaje u radu za slavu Božju. U mnogim drugim parabolama

obnavlja Spasitelj iste misli. Tako: Mt. XIII. 44. i 45.; Lc IX. 57.; Lc, XIV. 33.; Blaženi čista srca, jer će oni Boga vidjeti (Mt. V. 8.). Kad je Božanski Spasitelj toliko cijenio djevičanstvo, nije ni čudo, da je zaručnik Njegove Majke bio čist, da je Njegov preteča Sv. Ivan Krstitelj živio u djevičanstvu, da je učenik, kojega Isus ljubljaše, baš po sv. čistoći omilio svome Učitelju. Isus je imao toliko neprijatelja na zemlji, da su na svakom koraku vrebali, kako bi ga optužili i omrazili puku. Pripisivali su mu, da pomoću Belzebubovom izgoni đavle, da je sam Belzebub, da je đavao u njemu, da je buntovnik, laža i koješta drugo, ali protiv njegovoga djevičanstva nije nitko ni riječi izustio. Bog nije dopustio nijednoga takvog prigovora, da pokaže, koliko cijeni ovu krepost. Koje onda čudo, da su Isusa apostoli, učenici i toliki neizmjerni broj djevica obojega spola, slijedili u ovoj uzvišenoj kreposti.

3. Sv. Pismo.

Kad je Gosp. Bog za svog zemaljskog boravka tako uzvisivao celibat, moramo se s tim uvjerenjem susresti i u sv. Pismu, koje nije ništa drugo, nego pisana riječ Božja. Već u St. Zavjetu nailazimo na mjesta, koja govore pohvalno o celibatu. Navest ću samo nekoja: „Kako je lijep čist naraštaj u sjajnosti svojoj, jer je priznat i kod Boga i kod ljudi“ (Sap. IV. 1.). Prekrasno je mjesto (koje sam već jedanput naveo) kod Izaije 56, 5.: „Ovako veli Gospodin za eunuhe: koji drže subote moje i izabiru, što je meni ugodno i drže zavjet moj; njima ću dati u domu svom i među zidovima svojim mjesto i ime bolje, nego sinova i kćeri, ime vječno dat ću svakome od njih, koje se ne će zatrti“. Kada je Judita smaknula Holoferna i tako oslobodila svoj narod „dođe iz Jeruzalema u Betuliju veliki svećenik Joakim sa cjelokupnim svojim svećenstvom, da vide Juditu. Kad je izašla pred njih, pohvališe je svi jednoglasno govoreći: „Ti slavo Jeruzalema, ti veselje Izraela, ti diko puka našega; jer si se hrabro ponijela. Ojunačilo se srce tvoje zato, što si ljubila čistoću i poslije svog muža nijesi poznavala drugoga; zato i tebe ohrabrila ruka

Božja i bila blagosovena do vijeka.“ (Judith XV. 9—11.) Toliku su svetost pripisivali njezinoj čistoći, da su joj govorili: „moli se za nas, jer si žena sveta“ (Jud. VIII. 29.). Novi Zavjet ima obilje takovih mjesta, koja se mogu primijeniti sv. čistoći. Navest ću samo neka ljepša mjesta, a ostala ću pripustiti čitaocima, da ih sami traže. „Neznate li, da ste hram Duha svetoga, koji živi u vama, kojega imate od Boga i nijeste svoji? Kupljeni ste skupo. Proslavite dakle Boga u tjelesima svojim!“ (I. Kor. VI. 19.) „Velim vam, po duhu hodite i želja tjelesnih ne izvršujte.“ (Gal. V. 16.) „Bog nas nije pozvao na nečistoću, nego na svetost“ (I. Sol. IV. 7.). Ostala su mjesta ovo: Rimlj. VI. 12. i 13; VIII. 12. i 13.; XII. 1 i 2.; I. Kor. IX. 23—27.; II. Kor. VI. 17. i 18. VII. 1.; XII. 7—9.; Gal. V. 24.; I. Sol. IV. 3.; Jacob I. 27.; I. Petr. II. 11; II. Petr. I. 5; I. Iv. II. 15.

Napose valja uzeti u obzir I. posl. sv. Pavla Korinćanima VII. poglavlje. Ovo je mjesto iza Kristovih riječi u Mt. XIX. najljepši dokaz za uzvišenost djevičanstva. Sv. se Pavao na svom II. putovanju (52. ili 54. god.) zadržao u Korintu godinu i pol. Za to vrijeme utemeljio je mnogobrojnu kršćansku općinu. Članovi te novoosnovane crkvene općine bili su pokršteni pogani, koji nijesu baš u svemu ostavili svoje poganstvo. Ili su precjenjivali ljudsko znanje i umijeće, ili su naginjali poganskom shvaćanju slobode, ili su u svom privatnom životu slabo marili za odredbe kršćanskog moralnog zakona. Osobito su neki zadržali krive pojmove o bračnoj vjernosti, o jedinstvu i nerazrešivosti braka. Da im sv. Pavao razjasni crkveno shvaćanje u tim pitanjima, upravi im oko 59. godine poslanicu, u kojoj VII. poglavlje govori o braku, djevičanstvu, nerazrešivosti braka i o drugoj ženidbi. To poglavlje glasi: „A ono, što mi pisaste: dobro je čovjeku, da se ne dohvata žene: ali zbog bludnosti svaki da ima svoju ženu i svaka žena da ima svojega muža. Muž da čini ženi dužnu ljubav, tako i žena mužu. Žena nije gospodar od svojega tijela, nego muž; tako i muž nije gospodar od svojega tijela, nego žena. Ne zabranjujte se jedan od drugoga, osim, po dogovoru za (neko) vrijeme, da imate lazno za molitvu; ali i opet da se sastanete, da vas sotona ne iskušava

poradi vaše neuzdržljivosti. Ali ovo govorim kao dopuštenje, a ne kao zapovijed. Hoću da budu svi kao ja, ali svaki ima svoj dar od Boga; ovaj ovako, a onaj onako. A neoženjenima velim i udovicama: dobro im je ako ostanu kao i ja što sam. Ako se ne mogu uzdržati, neka se žene i udavaju, jer je bolje oženiti se, nego biti žestoko napastovan. A oženjenima zapovijedam ne ja, nego Gospod, da žena od muža ne odilazi.« A malo dalje piše sv. Pavao: »braćo, u čemu je tko pozvan, u onome neka ostane pred Gospodom. Za djevojke nemam zapovijedi, nego dajem savjet kao onaj, koji sam pomilovan od Gospoda, da budem vjeran. Mislim dakle, da će ovo biti dobro za sadašnju nevolju, da je čovjeku dobro da bude takav. Jesi li privezan za ženu, ne traži da se razriješiš; jesi li slobodan od žene, ne traži žene. Ako si se oženio, nijesi sagriješio; i djevojka, ako se udala, nije sagriješila; takovi će ipak imati nevolje tjelesne; a ja vas žalim.« I opet malo dalje ovako veli sv. Pavao: Želim, da budete bez tjeskobe. Tko je neoženjen, brine se za Gospodovo, kako će ugoditi Gospodu; a koji je oženjen, brine se za svjetsko, kako će ugoditi ženi. I koja je žena neudata i koja je djevojka brine se za Gospodinovo, da bude sveta tijelom i duhom; a koja je udata, brine se za svjetsko, kako će ugoditi mužu. Ovo pako govorim na korist vama samima, a ne da vam nametnem zamku, već zato, jer je lijepo i pristojno i jer pruža priliku, da se molite Gospodu bez smetnje. Ako pak tko misli, da je sramota za njegovu djevojku, kad ostane usidjelica, i ne može biti drukčije; neka čini što hoće, ne griješi, ako se uda. A tko odluči tvrdo u srcu ne od nužde, imajući dapače vlast nad svojom voljom, i ovo je rasudio u srcu svojem, da djevojku sačuva, dobro čini. Tako i onaj, koji udaje svoju djevojku dobro čini; ali koji ne udaje, bolje čini. Žena je privezana zakonom, dokle joj god živi muž; a ako joj umre muž, slobodna je, za koga hoće da se uda, samo u Gospodu. Ali je blaženija, ako ostane tako po mojem savjetu, jer mislim, da i ja imam Duha Božjega.«

Ovo se poglavlje sasma lijepo nadovezuje na riječi Spasiteljeve u prilog čistoće. Protivnici, da oslabe njihovo značenje, navađaju, kao da ovo poglavlje vrijedi samo za Korinćane, i to Korinćane onog doba, a ne za cijelu kršćansku Crkvu u svim vremenima. Pavao je, kažu, radi bijede i nužde, u kojoj su bili Korinćani, savjetovao, da se očuvaju od ženidbe. Drugi opet vele, da je sv. Pavao odvraćao Korinćane od ženidbe radi predstojećih progona, u kojima će kršćanima biti lakše, ako budu neoženjeni, nego da se u progonima budu morali brinuti za obitelj i za djecu. Ova su protivna mnijenja posve neosnovana. Korinćani, — odgovaramo prvima, — nijesu bili u nikakvoj bijedi, već su materijalno vrlo dobro stajali, da se s te strane nijesu morali bojati ženidbe. Samo siromaštvo vrlo rijetko pruža dostatan razlog, da se čovjek ne ženi; bit će samo onda dostatan razlog, ako je odviše veliko, ali to je iznimno, a kod Korinćana nije o njemu bilo ni govora. Korinćani su živjeli u izobilju, a radi gdjekojeg siromaha u toj crkvenoj općini nebi sv. Pavao pisao poslanice cijeloj crkvenoj općini. Progona se također, odgovaramo drugima, nijesu trebali bojati. Galion, prokonzul Ahaje, kome su Židovi tužili Pavla, pokazao se tako liberalan, da je pustio sv. Pavla na slobodu i proglasio ga nedužnim. Iz same se poslanice jasno razabire, da su kršćani posjećivali poganski hram i žrtve i odatle se može zaključiti, da su živjeli s poganima u prijateljskim odnosima. Neronov progon bio je lokalne naravi i odnosio se samo na tobožnje palitelje Rima. Vespazijan i Tit nijesu mučili kršćana. Domicijan je istina mučio kršćane, ali samo one, koje je držao Židovima, jer pogani nijesu razlikovali pokrštene i nepokrštene Židove; na pokrštene pogane nije bio ovaj progon upravljen. Za Trajana su počeli ozbiljniji i rašireniji progoni, ali Trajan je došao na prijestol tek 98. god., dok je poslanica pisana već 59. god. Motiv za djevičanstvo nije ni bijeda ni progoni; jer toga sv. Pavao nije imao pred očima pišući ovo poglavlje. Da su to bili motivi, onda bi i sv. Pavao sasvim drugačije prikazivao potrebu djevičanstva. Ne bi ga on pripuštao slobodnoj volji svakog pojedinca, nego bi nagovarao i zaklinjao sve kršćane bez razlike, da ga prihvate. Da se bojao, da će neki radi progona otpasti, ne bi celibat svjetovao samo

onima, koji teže za većim savršenstvom, nego baš onima, koji ne teže za osobitijim savršenstvom i koji hoće da se žene. Pogibao je veća, da će u vrijeme progona otpasti oni, koji su slabiji u duhovnom životu i koji imadu obitelj. Zato bi baš ove trebalo nagovoriti na celibat, a sv. Pavao radi obratno. Po mnijenju svih katoličkih tumača sv. Pavla imadu se pod predstojećom bijedom razumijevati svjetske napasti i mlakost za duhovni život, koja oženjenima prijeti u većoj mjeri, nego neoženjenima. Tako su tumačili sv. Krisostom, Jeronim, Anzelmo, Scholz, Allioli i dr., pa nema razloga da odstupamo od toga mnijenja. Riječi o kratkoći vremena u 29. stihu imadu se ovako razumjeti: Kršćani živu kratko vrijeme na ovoj zemlji i za to moraju tu kratkoću vremena izrabiti za kraljevstvo nebesko. (Vidi: Rimlj. XIII. 11.; II. Kor. VI. 2.; Iz. 49_8.) Sadržaj je prema tomu VII. poglavlja: Sv. Pavao želi (ali ne nalaže), da svi živu u djevičanstvu kao i on s ovih razloga: 1. jer smo hram Duha svetoga; 2. jer se djevičanske osobe više brinu za ono, što je Božje, nego za ono, što je zemaljsko; 3. djevičanske su osobe slobodne od svih onih zapreka, koje vežu oženjene osobe. Riječi dakle sv. Pavla nijesu vrijedile samo za onodobne Korinćane, nego za kršćane sviju vjekova. To se razabire i odatle, što su kršćani svaku poslanicu, a osobito ovu slali i drugim crkvenim općinama, koje su je onda tako primjenjivale na sebe, kao da je njima pisana. Nazrijevali su dakle u svakoj crkvenoj poslanici općenite crkvene zakone. — Crkva je svoje općenite zakone stvarala tako, da je konkretne slučajeve iz Sv. Pisma protezala na cijelu Crkvu. Crkveno je pravo nastajalo tako, da su se riješenja pojedinih slučajeva primjenjivala cijeloj Crkvi. Tako je i sv. Pavao poslao najprije Korinćanima riješenje o pitanju braka i djevičanstva, ali je na umu imao i cijelu Crkvu.

Kad je tako jasno, da se djevičanstvo i celibat temelji na sv. Pismu, možda će se tko u čudu zapitati, kako neki nađu u sv. Pismu „dokaze“ protiv celibata. Na to odgovara Möhler: „Štogod je Isus i sv. Pavao o tom govorio, to su vjernici držali tako dugo, dokle god su stvar promatrali iskreno i otvoreno i dok su se radije dali voditi od Duha Sv., nego od duha vremena; ali kada su potamnile te misli u ljudima, počelo se govoriti, da će se tim ženidba poniziti. Dakako da su ovi nastojali, da nađu tom svom uvjerenju temelja u sv. Pismu; zato su se počeli tužiti na katoličku crkvu i izvrtati njezine riječi, kao da ne stoje u sv. Pismu, jer nijesu te riječi htjeli prihvatiti, kao što se i uvijek događa, kada bi trebalo prihvatiti koju istinu sv. Pisma, a nema duševne jakosti.“

4. Sv. oci.

Iz ovih će se citata vidjeti, kako su se sv. oci upravo natjecali, koji će uzvišenijim riječima opisati krepost djevičanstva.

Sv. Ciprijan: „Sad mi je, da upravim govor djevicama, jer koliko je veća čast njihova, toliko je golemija za njih briga moja. One su cvijeće crkvenih nasada, ures i nakit duhovne milosti; one su Božje obličje, koje odgovara njegovoj svetinji; one su najljepši dio stada Kristova. Uzdržite se, o djevice, kako ste i započele; velika vas plaća čeka: za krepost vašu bit ćete osobito nadarene, za vašu čistoću proslavljene. A ako želite znati, kakove polakšice ima savršena čistoća i na ovom svijetu, od kojih vas nevolja izbavlja, čujte: Tebi ću — reče Bog ženi — zadati mnogo muke; s bolovima ćeš djecu rađati, i volja će tvoja stajati pod vlašću muža tvoga i on će gospodariti nad tobom (gen. III.). Vi djevice slobodne ste od tog zakona, vi se ne bojite nevolja i muka, što žene trpe, niti će smrtni čovjek biti vama gospodar; nego mjesto čovjeka, Isukrst je vaš gospodar, vaša glava, vaš zaručnik. Znajte, dok ste čiste i djeve, da ste jednake anđelima Božjim.“

Sv. Metod: „Valjalo je da nas pouči kreposti djevičanstva sam Otkupitelj, koji je poniženjem svojim kazao ljudima, kako će se do Boga uzdignuti. Pristojalo se, da kralj svećenikâ, prorokâ i anđelâ bude nazvan i kraljem djevicâ. Premda je bio Bog, hotio je uzeti čovječju pùt, da nam njegova osoba bude božanski ugled, u koji se moramo ugledati. Što je dakle učinio Gospod, koji je istina i svjetlost, kad je došao na ovaj svijet? Uzdržao je svoje neoskvrnjeno tijelo u djevičanstvu. Ako

hoćemo da postanemo slični Bogu i Isukrstu, hlepimo za djevičanstvom; jer samo savršena čistoća može nas podignuti do lica Božjega.“

Sv. Antun opat: „Djevičanstvo je pečat, koji se ne raspada, prava slika (Božja), koja se ne promjenjuje; ono je žrtva sveta: ono je zvjezdarnica i pogled, odakle možemo razgledati put, koji vodi k cilju savršenosti. Ono je vijenac savijen od pravih kreposti i slatka rosa, što krijepi svaku tvar. Ono je evanđelje života, što rastvara otajstva, koja bijahu sakrivena od postanka svijeta i naraštaja. Uistinu djevičanstvo je najveća baština i dostojanstvo. Tko pogrđuje djevičanstvo, vrijeđa Boga i anđele; jer je djevičanstvo milost Božja. Djevičanstvo je sud pun zlata, koji danju i noću čuvaju stražari. Ono je preugodni miris Isusu.“

Sv. Atanazije: „Kolika je to stvar djevičanstvo! Na izvršivanje ostalih kreposti napućuje zakon svakoga; ali djevičanstvo, koje se uzdiže nad zakon i vodi život čovječji k uzvišenoj svrsi, znak je života vječnoga i u isti mah obličje anđeoske čistoće. Bog — Riječ, Gospodar svega, kad Otac htjede svijet oživiti i obnoviti, hotio je da mu bude tjelesna majka djevica. Ovako se i dogodi; Gospod je na taj način došao, i kao čovjek prebivao među nama; kako je kroza nj sve postalo, tako je i djevičanstvo s njime počelo, i kroz Njega dijeli se ova milost ljudima i u njima ostane i uzraste. A što je Djevici Mariji učinjeno, to časti sve djevice, jer one nijesu drugo, nego djevičanske mladice onoga istoga panja. Sin Božji, Gospod i Spasitelj naš Isukrst, postavši za nas čovjekom, koji je smrt ukinuo i izbavio rod ljudski od ropstva raspadljivosti, uz mnoge druge darove udijelio nam je i ovaj, da imamo na svijetu sliku anđela, to jest djevičanstvo.“

Sv. Bazilije: „Djevičanstvo nije samo velika i vrlo slavna stvar, nego u njemu stoji neko prečisto sjeme uskrsnuća i života, koji ne može propasti. Ako se o uskrsnuću ne žene i ne udavaju, već su kao anđeli i bit će sinovi Božji: oni, što obdržavaju djevičanstvo, dok ostaju ljudska bića s neporočnim tijelom, anđeli su i spadaju u broj svetijih anđela; ako se anđeli bez

tijela i na nebu, u mjestu, koje samo od sebe nosi čistoću, pred licem velikoga Gospodara Boga uzdrže neporočni, djevice na zemlji, usred napastovanja tijela i sotone, samom krepošću čuvaju neporočnost na slavu svoga Stvoritelja. Stoga veli Gospodin za one, koji žive u savršenoj čistoći: „Koji izabiru što je meni ugodno, njima ću dati u domu svome mjesto i ime bolje, nego sinova i kćeri; ime vječno, koje se ne će zatrti, dat ću svakome od njih. Dat ću im ime vječno. Mjesto imena ljudi dat ću im za uvijek ime neumrlih anđela, i imat će nebo za svoj stan i u njemu najljepše mjesto.“

Sv. Ćiril Jeruzalemski: „Nastojmo da proživimo u čistoći čuvajući se putenosti i hvaleći ime Isukrstovo. Nemojmo da nam ostane nepoznata slavna krepost čistoće, jer je to anđeoska prednost, i u njoj stoji nadčovječja savršenost. Držimo u časti naša tjelesa, koja će jednom zasjati kao sunce. Čuvajmo ovo tijelo, kojemu je tolika slava namijenjena; pazimo, da ga za časovitu nasladu ne opoganimo, jer za grijehom jednog časa dolazi vječita sramota. Koji živu u čistoći, anđeli su, što hodaju po zemlji i djevice, koje imadu dio s Djevicom Marijom.“

Sv. Grgur Nazianski: „Koliko mora da bude izvrsno u sebi djevičanstvo i beženstvo, kad se tom krepošću pristupa u redove anđela i čeljade biva nalik na duhove. Djevičanstvo je školjka, koja daje biser; ono je lijepa zvijezda danica među drugim zvijezdama, golubica među pticama, maslina sred dubrave, bijeli ljiljan poljski.“

Sv. Grgur Niški: „Tolika je moć djevičanstva, da ostajući na nebu kod Oca duhova i veseleći se s anđelima nebeskim, budući se (u Djevici Mariji) dohvatilo ljudskog roda, svojom je snagom priteglo na zemlju istoga Boga, da prebiva s ljudima, a ljudima je dalo krila, da lete k nebu. Pošto je dakle djevičanstvo neka pouzdana sveza općenja čovjeka s Bogom i pošto je ono svojim posredovanjem složilo i združilo bića, koja su po naravi različna, tko bi našao riječi da iskaže, ili tko bi mogao pameću svojom dokučiti, kako je velika i divna stvar djevičanstvo.“

Sv. Ambrozije: „Krepost čistoće uzvisivši se nad oblake, nad nebo, nad zvijezde i nad anđele, u krilu Očevu našla je

Boga-Riječ, i njega je svom snagom zahvatila. Neka se dakle nitko ne čudi, ako poredimo s anđelima osobe, koje se vjenčaju za Gospodara svih anđela. Pa zar bi mogao tko reći, da djevičanstvo nije sašlo s neba, kad prije nego što je Bog postao čovjekom, teško bi našao tu krepost na svijetu? Tkogod će možda prigovoriti, da se prorok Ilija nije nikakvom nečistoćom oskvrnio. Ali upravo zato uzet je na kolima na nebo; zato se s Gospodom ukazao u slavi (Mt. XIII. 3.); zato će doći na svijet pred strašni dan Gospodnji (Malah IV. 5.). Što ću više riječi trošiti u pohvalu čistoće? Tko nju čuva, anđeo je; tko je nju izgubio, đavao je. Promisli, djevičanska dušo, kako ti je po svjedočanstvu sv. Pisma Duh Sv. udijelio moć kraljičinu, nakit od zlata i ljepotu; kraljičinu moć ili zato, što si zaručnica vječnog kralja ili što si se neslomljenom jakošću otimala zamamljivanju slasti i nad njima si zavladala kao kraljica; udijelio ti je nakit od zlata, jer kako je dragocjenije zlato u vatri očišćeno, tako je krasota tvojega tijela postala ljepša, kad ju je Duh Sv. posvetio. Napokon tko bi mogao zamisliti divniju ljepotu od one, koju ljubi vječni kralj, koju je sudac pohvalio, koja se daje i posvećuje Gospodu Bogu? Uvijek zaručnica, uvijek djevica! Na taj način ljubav nema svršetka ni čistoća nedostatka."

Sv. Ivan Zlatousti: „Dobra je ženidba, ali je divna stvar djevičanstvo baš stoga, što je bolje od ženidbe. Dobro je djevičanstvo i onoliko bolje od ženidbe, koliko nebo nadvisuje zemlju i koliko su anđeli savršeniji od ljudi, pa i više. Ako se anđeli ne žene i ne udavaju, nijesu stvoreni od pùti i krvi, ne stanuju na zemlji, ne osjećaju nečistih nagona, ne treba da jedu i piju, ne može da ih zanese slatko pjevanje ni lijepo lice; već kako je u podne nebo čisto, kad na njemu nema oblaka, onako anđeoska bića, prosta od svake putenosti, ostaju vazda svijetla i presjajna. Ali ljudi, koji po naravi stoje ispod anđela, svu snagu svoju ulažu i trude se koliko se može, da se s njima izjednače. A kako? Anđeli se ne žene i ne udavaju. Ali ni oni, što žive u djevičanstvu. Anđeli uvijek stoje pred Bogom i dvore ga. Ovo isto čine i djevice. Ako ne mogu kao anđeli uzlaziti na nebo, jer ih tijelo pritiskuje k zemlji, imadu ovdje utjehu u primanju

Gospoda. Vidiš li, koliko je dostojanstvo djevičanstva? Ono čini, da se na zemlji provodi život poput nebeskih duhova i neda, da su osobe obučene u tijelo niže od anđela, koji nemaju tijela, te umrle ljude s anđelima izjednačuje."

Sv. Jeronim: „Kad je Djevica začela u utrobi i rodila nam dijete, kojemu je vlast na ramenu, koje je Bog jaki i otac onoga svijeta, dignuto je prokletstvo. Smrt kroz Evu, život kroz Mariju. Stoga se dar djevičanstva obilnije izlio u žene, jer je od žene započeo. Kad je Sin Božji došao na zemlju, zasnovao je novu obitelj, pa kako mu se anđeli klanjaju na nebu, tako da ima anđele i na zemlji. Isukrst i Marija za obadva su spola posvetili početak djevičanstva. Isus više ljubi djevice, jer mu od svoje volje daju, što im nije zapovjeđeno. Ne zaziremo od ženidbe, što pred nju stavljamo djevičanstvo. Ali je među ženidbom i djevičanstvom razlika, kolika je među dobrom i boljim. Ženidba napunja zemlju, a djevičanstvo raj."

Sv. Augustin: „Djevičanska neraspadljivost i savršena čistoća, koja se dostiže pobožnim uzdržavanjem, to je baštinstvo anđela, to je nasljedovanje nebeske čistoće u tijelu, koje trune. Nedvojbeno imat će u raju nešto veliko oni, koji u svom tijelu imaju nešto, što nije tijelo. Sjećajte se, bili vi kojega spola: muško ili žensko, da provodite na zemlji život anđeoski: jer anđeli se ne žene i ne udavaju. To ćemo biti svi, kad uskrsnemo. Koliko ste vi sretniji, kad ste prije smrti počeli bivati, što će ljudi biti po uskrsnuću!"

Sv. Fulgencij: „On (Isus) je jedinorođeni Sin Božji, a i jedinorođeni Sin Djevice; on jedini zaručnik svih svetih djevica; on plod djevičanstva, dika i dar. Njega je tjelesno rodilo sveto djevičanstvo, s njim se sv. djevičanstvo duhovno vjenča; od njega sv. djevičanstvo biva plodno, da ostane netaknuto; od njega je okićeno, da se održi lijepo; od njega je okrunjeno, da uvijek kraljuje u slavi."

Sv. Ivan Klimak: „Čistoća je usvojenje bestjelesne naravi. Čistoća je preugodni Isukrstov stan i štit srca na zemlji. Čistoća je čudna prekonaravna pobjeda nad svojom prirodom; pravo divno nadmetanje samrtnoga tijela sa anđelima. Osoba,

koja živi u čistoći, ljubavlju (Božjom) izgoni ljubav svjetovnu i ognjem duha tone oganj tijela. Čistoća čini nas Božjim i nalik na Boga, koliko je to moguće ljudskom stvorenju.“

Sv. Ivan Damaštanin: „Ilija, onaj vozač Izraelov, koji je ognjem disao i u ognjenim kolima u viharu otišao na nebo, nije li živio u čistoći, čiju je moć dokazalo njegovo uzeće? Tko je zatvorio nebo, tko je uskrisivao mrtve, tko je učinio, da se voda Jordana razdvoji? Nije li Ilija? Nije li Elizej, jer ga je kitila jednaka djevičanska krepost dostigao, kako je i pitao, dvostruku milost Duha Svetoga? Što da kažemo o trim mladićima? Nijesu li oni, jer bijahu čisti, krepošću djevičanstva svoga nadvladali silu ognja, da im vatra ne mogaše sažeći tijela? A zašto ne bih rekao i za Danijela? Tijelo mu se čistoćom toliko utvrdilo, da ni ljute zvijeri nijesu mogle u nj zadjeti zube!“

III. POGLAVLJE.

Razlozi za svećenički celibat.

Svrha je katoličke Crkve, da izmiri s Bogom propali ljudski rod. Sredstva, kojim se crkva u tu svrhu služi, jest veliki broj svećenstva, vidljivih crkvenih organa. Svećenstvo provađa tu svoju svrhu riječima i djelima. Svaki je svećenik opunomoćen i opredijeljen za stalan broj vjernika, među kojima provađa tu svrhu pomirenja. Svećenikova je uloga teška. Nikada nije čovjek išto veliko postigao, a da mu nije pred očima bilo svjetlo, jasan ideal, ili bar da mu se nije iz daljine ukazivalo. Nikada ne će ni svećenik teške svoje zadaće valjano ovršiti, ako mu pred očima ne bude svijetlila veličina njegova poziva. Nada sve mora on biti nadahnut nebeskim stvarima. Samo onaj, koji ima smisla za nebeske, može se otresti briga za zemaljske stvari. Sveti Augustin veli: „Ako drugi traže veselje u onomu, što je svjetsko i zemaljsko, veselje je vjernika vječni Bog; ako se drugi podaju ubitačnim užicima, moj je dio kalež Gospodov.“ Ljudi, koji svoje sile žrtvuju ovako uzvišenom pozivu i svrsi, moraju zauvijek i s lakoćom zaboraviti sve ono, što im zemlja pruža, jer im to inače otešćava rad za njihovu uzvišenu svrhu. Katolicizam traži od svakog svog vjernika, da se otme zemaljštini i da svoje srce pridigne nebeskim stvarima. Koliko to više mora na sebi da provede onaj, koji je duhovna glava svojih vjernika. Kako će revno morati nastojati, da se otrese svih onih prilika, koje ga vuku iz ove više sfere i privlače k zemlji. Sam Spasitelj izrično veli, da među vjernicima ne će nedostajati takovih, koji će zabaciti brak radi kraljevstva nebeskoga. To On govori o vjernicima uopće bez obzira na stalež i prilike. Tko se mora više uzdići nad ove zemaljske stvari i približiti nebeskima, ako ne onaj, koji je određen da obične vjernike vodi

k toj svrsi. Zaista, ako je djevičanstvo najljepši cvijet kršćanskog života, gdje da ga čovjek prije traži, nego kod svećenika, koji je po svom zvanju uzor kršćanskoga života. Svakog čovjeka bez razlike stoji puno žrtava, da se održi na moralnoj visini i da ne padne. Koliko više mora da pazi onaj, kojemu je povjereno cijelo stado, da ga na toj visini održi. Nerazložno je mnijenje, da će svećenika održati na toj visini samo zvanje i vječne istine. To bi bilo onda, kada bi svećenik postao iza ređenja nepristupačan đavlu, ili kad bi sv. Red usmrtio u njemu starog čovjeka, pa kad bi nestalo svih onih prilika koje pospješuju, da svećenik padne sa prijašnje revnosti u mlakost. Ne događa se samo ovo, nego se sve još intenzivnije diže protiv svećenika nego običnog vjernika, i zato je njegov pad lakši, ali i dublji. On se mora posve oteti zemaljštini, ako hoće ovaj pad izbjeći. Čim počme sklapati kompromise i držati se nehajno, već si je osigurao nazadak i nesposobnost, da druge drži na moralnoj visini.

Jednodušno je uvjerenje svih religija, da se onaj otkine od svijeta i posveti Bogu, koji posreduje među Bogom i ljudima barem za vrijeme svog posredovanja. A jer naš svećenik neprestano (svaki dan) posreduje među Bogom i vjernicima, potrebno je, da je neprestano otkinut od svijeta i sjedinjen s Bogom.

Kod svih se naroda visoko cijenila ustrajnost u radu za kakav plemeniti cilj, spremnost žrtvovati ovom cilju najbolje svoje sile, odlučnost pridonijeti za postignuće toga cilja sve, što drži najdragocjenijim; nastojanje uzdići se preko sviju zapreka, uzdići se u više sfere i onda energično pružiti ruku i ubrati palmu pobjede. To se uvijek držalo plemenštinom srca i duha, znakom velikih duševnih svojstava. Tom se cijenjenju i mi dnevno priključujemo, kad se divimo junacima tragedija, što odvažno nasrću na sve zapreke; kada u romanima uzvisujemo ona lica, koja svojim jakim duhom pobjeđuju sve spletke; kad u povijesti s ponosom pokazujemo na one divove, koji su svojom odvažnošću i snagom ostvarili velike ideale, a da nijesu skretali sa započetog puta. Slavimo one, koji su se iz nižih slojeva, iz oskudice uspeli visoko i odričući se svih užitaka otvorili čovječanstvu nove vidike. Veselimo se, kada kakav junak stvori odluku da se bori

za opće dobro ostavljajući sve ugodnosti. Kad mi dakle hvalimo one, koji su ostvarili ono, što su si preduzeli, i kad im tim veću slavu pridajemo, što su uzvišeniji zadatak s više napora ostvarili, kako se ne ćemo onda diviti onima, koji se žrtvuju za najuzvišenije svrhe i to ne za sebe, nego za drugoga. U tom nam se svjetlu ukazuje katolički svećenik, koji se svojim požrtvovnim radom na korist drugih otkine od svih zemaljskih veza. Zašto da njemu ne podajemo, ako ne veću, a ono barem istu slavu kao i drugim junacima. U tom požrtvovnom radu ustrajat će katolički svećenik i steći će si nikad nepriznanu slavu samo onda, ako se otrgne od zemaljskih veza i potpuno posveti Bogu po djevičanstvu. Zato ovako zanosno o celibatu govori Weinmann, koji je inače protivnik obligatnog svećeničkog celibata: „Celibat sadržaje uvijek u sebi neku uzvišenost i čast i onaj, koji stvar točno promatra, mora mu dati prednost pred onim junacima, koji gradove osvajaju. On mora sam sebe zatajiti, svoju sjetilnost pobijediti, pa koja pobjeda može biti uzvišenija, nego pobjeda razuma nad sjetilnošću. Kako lagano bez zapreka i briga može svećenik živjeti i raditi za vrhunaravno kraljevstvo Božje, kraljevstvo istine i kreposti, ako strogo obdržava celibat. Koliko jače mora zvoniti njegova riječ, kojom se propovijeda boj razuma i religije proti sjetilnosti? Kako je on uzvišen, kada se svojim djevičanstvom priključuje anđeoskim četama? On je anđeo u ljudskoj spodobi i njegovo je djelovanje rad anđela za zaštitu, spas i posvetu svoje ljudske braće."

Kako nas povijest uči, među poganima je vladalo općenito uvjerenje, da je svećenički celibat ili barem uzdržljivost za vrijeme svetkovina i službi u hramovima nužna posljedica njihovog odnošaja prema bogovima po onoj: casta placent superis. Zato i nalazimo kod svih poganskih religija zakone, po kojima su se svećenici morali stalno ili za vrijeme službe uzdržavati od braka i bračnog saobraćaja. Pa što nas ta činjenica uči? Klement Aleksandrijski, Atenagora, Justin i drugi stari crkveni pisci uče, da se kod pogana nalazilo pojedinih istina o Bogu i Božjim stvarima, koje je sam Logos saopćio pojedinim izabranim muževima poganskih naroda, pa su te istine po njima postale

svojinom poganskih religija. S druge pak strane sigurno je i to, da su pogani tradicijom ponijeli neke istine iz zajedničke domaje, u kojoj su još bili pravovjerni. Tako nalazimo i među poganima, da vladaju neke istine o Bogu i Božjim stvarima, koje su potpuno ispravne, a plod su ili posebne objave po Logosu ili vuku korijen iz zajedničkog negdašnjeg prebivališta. Među takve istine spada i istina o vrijednosti celibata. I ovu su istinu pogani prihvatili ili objavom ili tradicijom, što na stvari ne mijenja ništa. Glavno je to, da je i ona istina crpljena sa istog izvora, odakle su je i kršćani crpli. Nije dakle plod nikakva nasilna zakona kojeg samovoljnog Pape, već istina, koju je Bog objavio i kršćanima i poganima. Neki protivnici kušajući celibatu osporiti vrijednost tvrde, da je celibat poganskog porijekla i da su ga kršćani preuzeli od pogana, a ne od Boga. Već sam jedamput spomenuo, da se u svijetu ne događa, da bi neprijatelj od neprijatelja prihvatio ono, što drži teškim i što je spojeno s mnogo žrtava. Ne prima se ni ono, što se kao lako spozna, a kamo li ono, što bi se smatralo teškim. Istina, vrijedio je celibat i za poganske svećenike, a vrijedi i za katoličke, ali jer je i poganski celibat također plod objave Božje, ne spada on među one stvari, koje bi mi sa krivim naukama poganstva morali zabaciti. Zgodno na taj prigovor odgovara Möhler: „I pogani su vjerovali u Boga, moramo li mi stoga zabaciti vjeru u Boga; i oni su gradili Božanstvu hramove, moramo li mi s tog razloga zabaciti gradnju hramova?" Ima nekih stvari, koje su kršćanima i poganima zajedničke, ali to se nije dogodilo tako, da bi Isus kao utemeljitelj kršćanstva te stvari pokupio od pogana i prisvojio kršćanima, nego je Isus osnivajući crkvu povjerio skup istina, koje su ljudima potrebne u njihovu odnošaju prema Stvoritelju i Spasitelju. Neke su istine iz ovog skupa bile kod Židova i pogana; saznali su ih i jedni i drugi od Boga: Židovi iz sv. Pisma, a pogani ili tradicijom, koja se vukla još iz zajedničke domaje, ili po Logosu. U svakom slučaju i u kršćanstvu, i židovstvu i poganstvu objavio je sam Bog ili svaku napose ili u skupu sve one istine, koje su im zajedničke, tako da o posuđivanju i preuzimanju nema ni govora. Među takve

istine, koje je Bog objavio Židovima i kršćanima po sv. Pismu, a poganima po Logosu ili tradiciji, spada i istina o vrijednosti celibata.

Još nam se jasnijom ukazuje obveza katoličkih svećenika na celibat, kad promotrimo sve one propise, koji su vezali Židove. Židovi su od uvijek, a i sad se opaža, narod, koji je na poseban način odan sjetilnosti i tjelesnim nasladama, pa zato kod njih i nije došlo do posve konzekventnog zakona o celibatu kao kod poganskih religija i kršćanstva. Ipak princip: casta placent superis provejavao je kroz cijeli obredni zakon tako da se vidjelo, da je i u toj stvari Stari Zavjet preteča Novoga. Navest ću samo nekoliko primjera, da se vidi, kako su i oni izražavali svijest o vrijednosti čistoće. Prije nego je Bog objavio Izraelcima na brdu Sinaju Zakon, reče Mojsiju, neka zapovjedi Izraelcima, da budu spremni za treći dan i da se ne približuju svojim ženama (Ex XIX. 15.). Ako bi zatekli svećenikovu kćer u sramotnom grijehu, spalili bi je, jer je osramotila očevo ime (Lev 219.). Svećenik nije smio oženiti ženu, koja se za novac prodala ili koja je bila robinjica, gostioničarka, ili koju je muž od sebe otjerao. Veliki svećenik nije smio uzeti udovice, što se ostalim svećenicima dopuštalo; smio je uzeti samo djevicu. Nije se smio dotaći nikakve lešine, pa bila i od roditelja, što su ostali svećenici smjeli. U vrijeme svetkovina i prinašanja žrtava morao je provoditi posve čist i besprikoran život. Ne samo veliki svećenik, nego su i oni, koji su nosili sv. odijelo, morali za cijelo to vrijeme biti čisti i uzdržavati se ne samo od bračnog života, nego i od vina. Tim raznim ograničenjima htjeli su da se svećenik uzdigne nad obične ljude, da bude čist barem onda, kad je u saobraćaju s Bogom. Stari Zavjet bio je samo preteča Novoga, i zato se i nije u njemu pokazalo sve savršenstvo, dok nije došao Spasitelj, da ga provede u svojoj Crkvi. Ipak nijesu ni oni, i ako su u velike udovoljavali tjelesnim nasladama, zatrli u sebi svaki smisao za uzvišenost čistoga života. Svećenik, koji je u hramu nevidljivo nazočnom Bogu (Jehovi) okružen svetinjama hramovskim prinosio žrtve, morao je izaći iz svjetske kolotečine, da se može sjediniti s Bogom i da može biti posred-

nikom među Bogom i narodom. Svećenik se osjećao u vrlo uzvišenom položaju, ako je uopće shvatio svoju zadaću, i u toj svijesti otresao se svih onih veza, koje su ga sa rodstvom i obitelju spajale. Zakon, u koliko je zahtijevao od svećenika uzdržljivost za vrijeme službe u hramu, nije ništa drugo tražio, nego što je i sam svećenik morao obdržavati od svoje volje, ako je bio svijestan svog poziva. Kad se vraćao sa službe, dopuštao mu je zakon, što i ostalim muževima. Kad bi se vratio u svoj obiteljski krug, prestao je zastupati puk pred Bogom i biti posrednikom među Jehovom i vjernicima. Ali dođe vrijeme, da je i židovski disciplinarni i ritualni zakon prestao. Nestade potrebe priopćivati zakone na kamenitim pločama i istine zaodijevati u priče i slike, jer dođe sama Istina na svijet, da ljude pouči i da im ustali zakone. Carstvo naravi i prirode odstupi, a nadođe carstvo milosti. Naravnim krepostima u braku suprotstavljaju se vrhunaravne milosti i darovi, od kojih je djevičanstvo na najuzvišenijem stupnju. Taj odnošaj Staroga prema Novome Zavjetu najsavršenije je opisao sv. Pavao u poslanici Židovima. Pokršteni su Židovi odviše uzdisali za starim svojim kultom. Da im Pavao predoči, u kako su sada uzvišenom položaju, ispoređuje ova dva Zavjeta. Prispodablja službu u Starom i Novom Zavjetu, sredstva milosti i naglasuje, kako je Stari Zavjet postao sada suvišan, jer je došao Novi, kojemu je Stari Zavjet bio samo slika. Iza ovih općenitih usporedaba nastavlja sv. Pavao ovako: „Koliko je Isus uzvišeniji od anđela, toliko je Evanđelje uzvišenije od Staroga zakona; ako je otpad od zakona, koji su dali anđeli, tako velik grijeh, koliko će veći biti grijeh otpad od evanđelja, koje je Krist naviještao. Koliko je uzvišeniji Krist, Sin Božji od Mojsija, sluge Božjega, toliko je uzvišenije i evanđelje nad zakonom. Koliko je uzvišeniji Isus, veliki svećenik, nad Aronom, velikim svećenikom, toliko je i evanđeoski nauk uzvišeniji nad zakonom Staroga Zavjeta. Kao što je Novozavjetni veliki Svećenik mnogo uzvišeniji od Mojsija i Arona, tako je i mnogo uzvišenije zvanje novozavjetnih svećenika od levita Staroga Zavjeta. Kako je uski savez među Isusom i njegovim svećenstvom, vidi se iz riječi sv. Pavla, gdje Crkvu zove organizmom, kojemu

je Isus glava. (Ef. IV. I. Kor. XII 4–30, XIII 1–13, XIV 1–40). Nijedno udo ne smije raditi osamljeno, nego sva uda zajednički, da se postigne duhovna svrha organizma. Na drugom mjestu prispodablja sv. Pavao Crkvu kući, palači, hramu. Na zemlji je Crkva vidljiva zajednica, koja treba i vidljivih organa, a to su svećenici. Iz odnošaja novozavjetnih svećenika spram levita Staroga Zavjeta slijedi, da su i naši svećenici pozvani na mnogo veće savršenstvo od starozavjetnih levita. Ako je levita morao biti čist i odreći se bračnog života za vrijeme žrtava i službe u hramu, onda se mora novozavjetni svećenik potpuno posvetiti djevičanstvu, jer ima svaki dan službu u Crkvi i jer je svaki dan posrednik među Bogom i ljudima. Sv. Pavao govori u I. poslanici Korinćanima, da se kršćani češće odreknu bračnog saobraćaja, da se uzmognu lakše posvetiti molitvi. Ako to sv. Pavao traži od običnih vjernika, koliko više moraju svećenici taj poziv na se upraviti i živjeti u potpunom djevičanstvu, jer im je cio život posvećen molitvi i razmatranju. Tako o toj stvari misle sv. Jeronim, Origen, Epifanije i dr. Obzirom na levite i novozavjetne svećenike govori sv. Jeronim: „Si in figura tanta observantia, quanta in veritate? Disce sacerdos atque levita, quid sit lavare vestimenta tua, ut corpus mundum celebrandis exhibeas sacramentis.“ Novozavjetnom svećeniku nije dosta, da samo u časovima javne molitve zaziva na svoj puk raširenim rukama milosrđe Božje, nego on mora da kroz cio život bude zaduben u otajstva Božja, da tamo traži jakosti duhovne; on mora za cijelog svoga života u srcu uspirivati oganj ljubavi prema Bogu i bližnjemu. To nikako ne će moći, ako se upusti u svjetsku vrevu i buku, u dnevne brige i rastresenosti, koje sa sobom nosi očinstvo i obitelj. Otac će se obitelji vrlo teško posvetiti samoći, koja je najpotrebitije sredstvo, da čovjek bude s Bogom jedno. Sv. Jeronim kaže: „Samoća, a ne javnost, čini svećenika“. Nije moguće, da svećenik, koji je na čelu obitelji, bude tako usko spojen sa Spasiteljem i Njegovim sv. istinama kao čovjek, kojega ništa ne veže sa zemaljskim

stvarima. Ako su Isus i apostoli vruće preporučivali djevičanstvo, ako je Isus rekao, da će biti takovih, koji će radi kraljevstva nebeskoga provoditi djevičanstvo, ako je sv. Pavao imao svećenike pred očima kad je govorio, da će sve veze prekinuti sa svijetom oni, koji hoće provoditi posve duhovni život, kako da se djevičanstvo u prvom redu ne očekuje od onih, koji imadu druge privađati u kraljevstvo nebesko. Zato se ne trebamo čuditi, da su svećenici već od prvog početka slušali savjet Isusa i apostola i da su živjeli u potpunoj čistoći. Taj potpuno djevičanski život prvokršćanskih svećenika bio je tako razumljiv svim vjernicima i svećenicima, da nije trebalo nikakvoga zakona, koji bi određivao celibat. Istom je kasnije celibat uveden zakonom. Mnogi protivnici a osobito ulični stavljaju prigovor, da je celibat uveden samovoljom Grgura VII. Istina Grgur VII. je zakonom proveo celibat, ali to je bila tek obnova celibata, a ne uvedenje (kako je istaknuto već u I. poglavlju). Pisani zakon nije jedina podloga obvezne snage, nego i uobičajeni zakon (consuetudo). Obično i vrlo često se događa, da pisani zakoni dolaze iza uobičajenih zakona. Evo, što vele o tom pravnici. Kvintilijan veli: „Pleraque in iure non legibus, sed moribus constant." Ili Gellius: „De quibus causis scriptis legibus non utimur id custodiri oportet, quod moribus et consuetudine inductum est." Justinijan: „Ex non scripto ius venit, quod usus comprobavit. Nam diuturni mores consensu utentium comprobati legem imitantur." Ili, što veli napokon Salvije Julije: „Inveterata consuetudo pro lege non immerito custoditur; merito et ea, quae sine ullo scripto populus probavit, tenebunt omnes. Nam quid interest suffragio populus voluntatem suam declarat an rebus ipsis et factis?" Tako se dogodilo i s celibatom. Po primjeru i riječima Isusovim, savjetu sv. Pavla, primjeru apostola i učenika uvriježio se celibat među svećenstvom i bez pisanog zakona i uzdržao se sve do seobe naroda. Do seobe naroda nije nikome palo na um, da taj zakon ne bi obvezivao svećenike, ili da bi ga trebalo pisanim zakonom osigurati. Grgur VII., da uvede prijašnju disciplinu u crkvu, utvrdi pisanim zakonom ono, što je u Crkvi vrijedilo kroz stoljeća uobičajenim zakonom. Lijepo se veli: Zakon tek onda dolazi na papir, kad ga nestane iz srca. Sam ga je Bog usadio u srce prvih kršćana, ali surovost, koja je zavladala za seobe naroda, istrgla ga iz srca i morao je doći crkveni zakonodavac, da ga stavi na papir. Zakon tek onda dolazi, kad pojedini stalež ne vrši onih svojih dužnosti, što izviru iz samog staleža. Da je celibat jedna nužna posljedica svećeničkog zvanja, slijedi iz razloga navedenih u II. i IV. poglavlju. Zato Grgur VII. nije uveo celibata time, što je izdao općeniti zakon za cijelu crkvu (što su partikularne sinode za svoje provincije već davno učinile: n. pr. Elvira 305., Ancira 314., Nova Cezarea 315.), nego je obnovio crkvenu disciplinu, koja je počela jenjavati uslijed surovosti i pokvarenosti, koja je nastala za seobe naroda. Lijepo izvađa obvezu celibata iz odnošaja svećenikova spram Boga prof. Braun: „Svećenstvo je živi i vidljivi posrednik objave Božje na zemlji. Ono je organ, kojim Bog odgaja ljudski rod i vodič, preko kojega Bog život božanski privađa ljudskom rodu. Za taj odgoj i posvećenje, koje se odnosi na ljudstvo, moraju se upotrebiti takova sredstva, koja će biti ljudima pristupačna, a to su opet ljudi. Kršćansko katoličko svećeništvo, koje se očitovalo u veliko svećeništvu Kristovom, prešlo je na apostole i njihove učenike i na njih je postavljena vrhunaravna milost i darovi, da mogu djelo spasenja do konca svijeta privesti. („Kao što je mene Otac poslao, tako šaljem i ja vas; bit ću s vama sve do konca svijeta; zato neka vas svaki drži za sluge Božje i djelitelje tajna Božjih.") Kršćanski su svećenici dakle od Boga neposredno izabrana zajednica puna darova Duha svetoga; u isto vrijeme permanentno zastupstvo Spasitelja, koji je uzašao na nebo; vidljivi predstavnici Duha svetoga na zemlji među ljudima. Što se može dakle više i duhovnije zamisliti, nego katolički svećenik? Sav njegov posao, svrha i cilj njegova života upravljen je neprekidnom saobraćaju sa nadosjetnim božanskim stvarima; sam njegov život neprestani je dokaz Božjeg milosrđa u Kristu, neprestano traženje kraljevstva Božjega i svi zemaljski odnosi moraju nestati, dapače i oni najsvetiji odnošaji, na koje upućuje Spasitelj kad kaže: tko je moja majka, tko su moja braća? Tko je manje

nego on na putu zemaljštine i tko manje podliježe svjetskim zamkama, nego katolički svećenik? Bog čovjeka trga iz zemaljskih zamki i postavlja ga za oruđe nadzemaljske sile; to je bit katoličkog svećenika. Kada dakle svećenstvo predstavlja reprezentaciju i kontinuitet objave Božje na zemlji, kao što je to Crkva uvijek tumačila, ne može biti ništa naravnije, nego da ovaj čisto duhovni i nadosjetni odnošaj čovjeka prema Bogu priječi glavni odnošaj zemaljskog života, na kojem se temelji čitav zemaljski život, a to je ženidba i s njom skopčano utemeljenje obitelji. Samo se onda čovjek diže k nebu kad ga ništa ne veže sa zemljom. Očevidno je, da je ženidba korijen i baza svega zemaljskoga, iz nje proizlazi čitav niz smjerova u ljudskom životu, koji zemaljski život određuju. Ukratko: ženidba je temelj zemaljskog života, života u državi, kao što je djevičansko svećenstvo širitelj nauke i života u Crkvi. Što ima ovaj stalež, koji je čisto duhovni i nebeski s onim, koji je čisto zemaljski i kako da se oba spoje, ali tako, da ovaj viši duhovni ne bude povučen od nižega u zemaljsku sferu? Prije svega nužno je, da katoličko uvjerenje dođe do izražaja, po kojemu se mora na katoličkomu svećeniku odrazivati potpuna čistoća novoga života, koji je Krist donio na ovaj svijet; i da se odlučno zabaci uvjerenje, da su svi vjernici ujedno i svećenici (zablude protestanata). Jedni teže za zemaljštinom i tako ostvaruju bračni odnošaj; a drugi treba da teže za nebeskim stvarima i tu je temelj celibata. Svećenik vjeran i odan svome pozivu znat će i zaista težiti za ovim nebeskim, a pustiti ono, što je zemaljsko i tako se uzdići do Velikoga Svećenika Krista.“

2. Prednosti celibata.

Divni su plodovi, što ih celibat sa sobom nosi. Oni ga nužno za katoličkog svećenika traže. 1. Sloboda: Nije to apsolutna sloboda, jer je takva nemoguća, nego sloboda, o kojoj govori Psalmista! „Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium: laqueus contritus est et nos liberati sumus.“ Misli se sloboda naših viših duševnih moći. Naš razum, naša slobodna volja i naša savjest nijesu zarobljeni i sputani gospodstvom nižih duševnih moći. Po djevičanstvu, koje nas rješava sviju veza s osjetnim užicima, penjemo se do najidealnije slobode, moralne slobode. Današnji vikači slobode sami si vežu ropske lance, jer svoje više duševne moći puštaju u sužanjstvo nižima. Tijelo i osjetne moći sputavaju razum, slabe volju i muče savjest. Djevičanstvo prekida sve ove spone, jer se odriče svih osjetnih užitaka.

2. Razum! „Corpus enim quod corrumpitur aggravat animam et terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem“ (Sap. IX. 15.) Snažni su intelekti samo oni, koji posjeduju ustrajnost, samostalnost, elastičnost i ekspanzivnost. Ta se svojstva mogu jedino kod onih naći, koji život provađaju u djevičanstvu. Oni su posve neovisni o nižim duševnim moćima. Njihove se misli slobodno kreću; obuhvaćaju velike ideje, neumorno istražuju i posvećuju se ovom intelektualnom radu. Daleko je od njih svaka veza, koja bi ih vezala sa osjetnim, nižim duševnim moćima tako, da bi o njima bili ovisni, zato su posve objektivni. U kršćanskoj se mistici čudimo ljudima, koji su se posve uživjeli u nebeske istine i koji su vrlo blizu Bogu, a zaboravljamo, da je to plod djevičanstva.

3. Volja: Čovjek, koji je sredio svoju nutrinu i svojom voljom svladao niže duševne moći te ih podvrgao razumu, taj je siguran da će dobro ovršiti ulogu, koju mu Krist namjenjuje.

Osim glavnih uzroka dosad navedenih treba da se obazremo i na sporedne, koji imadu također neku važnost. Sv. Pavao navađa takav razlog u I. poslanici Korinćanima VII. 28., 32. „Tko je neoženjen brine se za Gospodovo, kako će ugoditi Gospodu, a tko je oženjen brine se za svjetsko, kako će ugoditi ženi“. Onaj, koji se hoće posvetiti i usavršiti, mora se otresti sviju briga, da se može nesmetano posvetiti Bogu. Jedna takva vrlo opsežna briga jest brak. Sv. Pavao govori ovdje općenito svima, koji se hoće posebno usavršiti, da se odreknu ženidbe, jer se u ženidbi glavna briga posvećuje ženi i djeci, a ne Bogu. Ako to vrijedi za obične vjernike, koliko će više vrijediti za

svećenike, koji moraju imati pred očima ne samo svoje usavršenje, nego i usavršenje svojih vjernika. Tu misao spominje i Krisostom, kad veli: Tko uzima ženu taj se brine za ono, što spada na ovaj svijet; biskup pak mora u svakom slučaju biti riješen takvih briga. Zato je Crkva obazirući se na apostolski savjet o djevičanstvu naložila svećenstvu celibat, da ga riješi svjetskih briga i da ga stavi u položaj, kako bi on mogao zaista biti u župi svima sve. Osim ovih briga već i neko čuvstvo pristalosti zahtijeva, da se svećenik uklanja ženidbi. Ako promotrimo svećeničko dostojanstvo i djelokrug, u kojem se on kreće, moramo zaključiti, da ima dosta stvari inače dopuštenih običnim vjernicima, ali njemu nepristupačnih radi njegova zvanja. Kao što nije pristalo djetetu, da se upušta u „staračke divane"; kao što bi bilo nepristalo, da se kakva odlična dama, navorana lica, sijede kose, obuče u šareno odijelo, zađe među mladež i tamo naglim kretnjama, hihotom i neslanim šalama zabavlja mlađe: tako je i svećeničkom staležu nepristala ženidba, nepristali su mu svi oni događaji i okolnosti, koje uslijed ženidbe nastaju. Kada bi imali na umu samo brak, rađanje i odgoj djece, a pustili s vida njegov položaj među vjernicima, ne bi nitko nijekao, da ženidba pristaje i svećeniku, ali radi okolnosti, koje sa ženidbom nastaju, postaje ona nepristalom za svećenika. To tumači sv. Krisostom ovako: Sed forte dicatur: Si licet et bonum est, nubere, cur sacerdotibus non licet? Quis nesciat unumquodque suam legem habere? Est enim quod omnino generaliter omnibus non liceat; est item quod aliis licet et aliis non licet, et quod aliquando licet, aliquando non licet. Fornicari omnibus semper non licet, negotiari vero aliquando licet, aliquando non licet. Antequam Ecclesiasticus quis sit, licet ei negotiari, facto jam non licet. Et Christiano cum uxore sua convenire aliquando licet, aliquando non licet. Propter dies enim processionis aliquando non licet convenire etc. etc.

Promotrimo sve te okolnosti, koje mogu u svećeničkom bračnom životu nastati. Tritheim u svojoj: „institutio vitae sacerdotalis" ovako opisuje oženjenog svećenika: „Si cujuspiam ex talibus domum ingredereris, offenderes aliquoties sacerdotem

suum infantulum brachiis bajulantem et inter legendum horas canonicas, plorantem consolari verbis et cantibus. Videres quoque de lecto surgentem patrem infaustum, natum excipere genibus osculisque porrectis illum in dextro genu locatum, in sinistro breviarium. Inter orandum ridenti infantulo adridet, ploranti blanditur, crebris tacentem verbis affatur et mutibus. Interea blanda mater accurrit, de manu patris dulce pignus codicem rapit, folia tractat, lacerat fluentibusque ex ore salivis genitoris permissu commaculat. Nulla inter haec oranti devotio, nulla verbis adhibetur intentio: sed omnis sollicitudo in consolatione plorantis consumitur. Cadunt verba ex ore orantis confusa, crebrisque infantuli osculis interrupta, adeo ut oratione completa vix sese meminerit orasse. Interea nolam trahit aedituus, ad sacrificandum altare componitur, a populo in ecclesia hieros expectatur. Accurrit lotis manibus in lotio pueri sacerdos: vestes sacratas quanta potest festinatione induit, sacrificium Dei distracta mente consumi." (Preporučio bih svakome tko išto latinski znade, a osobito najnovijim našim žalosnim mladoženjama, da si ove citate prevedu).

Ili što nalazimo u Opera Abaelardi: „Quis sacris vel philosophicis meditationibus intentus pueriles vagitus, nutricum, quae has mitigant naenias, tumultuosam familiae tam in viris quam in foeminis turbam sustinere potest? Quis etiam inhonestas illas parvulorum sordes assiduas tolerare valeat." Da ne bi tko mislio, da su to tendenciozne podvale, evo što veli jedan učeni član engleske crkve Dr. King: „Velika je bila nesreća za stvar kršćanstva u Engleskoj, kada je našem svećenstvu, kad se od Pape otrglo, dopušteno, da se ženi; odatle je nastalo, što je moralo nužno nastati i što se moglo predvidjeti. Od onoga su časa naši svećenici zaposleni samo sa ženom i djecom." Pomislimo na one mnoge zloporabe, koje bi mogle nastati radi svećeničke ženidbe. Ispovijed bi se mogla, kako već Chateanbriand naslućuje, najgore izrabiti. Pak štolarske pristojbe! Kako bi se na slaboj župi moglo popustiti utjecaju žene i mnogobrojne djece i zaboraviti na propise crkvene! Kazat će neki, da će svećenici biti toliko savjesni, pa znati držati crkvene propise.

Evo što veli o tom Pallavicini: distraherent, quantumque cum carne ac sanguine connecterent ministros sanctuarii amor uxoris et amor liberorum, cum ambo omnium vehementissimi sint, quos in homine natura succendat. Quod siquando nimium movet reliquorum conjunctorum amor, qui longe tepidior est, nec obligationem semper affert, ut iis prospiciatur, quidnam molirentur duo illi amores adeo ferventiores adeoque cohonestati naturali debito illis sollicite consulendi? Quantum intenti animi studio subtraheretur?

Takav oženjeni svećenik ili će biti revan ili ne. Ako nije revan, zapustit će i odgoj djece i brigu za obitelj, ali osobito će zapustiti brigu za svoje stado. Ako je pako revan, znat će, da nije dosta da djecu rađa i tako Crkvi pribavlja nove podanike, već da mora skrbiti da ti podanici, po krstu uvedeni u Crkvu i ostanu zaista podanici Crkve. Ta skrb, kojoj se on mora posveposvetiti, priječit će ga u skrbi za svoje vjernike. Ljubav će ga više vezati sa ženom i djecom, nego sa vjernicima — tuđinom. Neoženjenom svećeniku nijesu vjernici tuđi, jer im poklanja cijelo svoje srce, dok oženjeni ostavlja svoje srce kod žene i djece, a za vjernike ne nalazi topline u svom srcu. Ljubav k tjelesnoj djeci uništuje ljubav k duhovnoj djeci — vjernicima. Lijepo tu misao razvija car Justinijan (lex 42. Cod. de eppis et clericis): Convenit igitur hujusmodi eligi et ordinari sacerdotes, quibus nec liberi sunt nec nepotes; etenim fieri vix potest, ut vacans hujus quotidianae vitae curis, quas liberi creant parentibus maximas, omne studium omnemque cogitationem circa divinam liturgiam et res ecclesiasticas consumant. Oportet enim episcopum minime impeditum affectibus carnalium liberorum omnium fidelium spiritualem esse patrem.

Svećenik mora zarana i na to pomišljati, kako će sinove poženiti, a kćeri poudavati. On mora dopustiti, da mu kći u kuću uvlači sve moguće listove o modi, da mu se kći zabavlja i u društvu kreće! On mora kao otac sa svojom djecom biti prisutan na svakom plesu, svakoj zabavi i koncertu. Mora se kretati u raznim društvima, u kuću primati razne kandidate ženidbe, u javnosti se što više kretati, da mu kćerka ne ostane neopažena.

Sam pako svećenik u svojim najozbiljnijim danima života, danima priprave za svećenički stalež, morao bi lunjati po svijetu, zagledati u kuće, raspitivati se o materijalnom i moralnom stanju raznih djevojaka, paziti na svoje držanje, koje mora biti udešeno, da se može dopasti i privlačiti; izbjegavati svaku nemodernost u odijelu, češljanju, kretnjama, hodu, dapače i boji lica. Sve te glume morao bi proglumiti slušač dogmatike, morala i askeze!

Ženidba katoličkog svećenika tražila bi i znatno povećanje dohodaka. Rijetki su, koji sada izlaze „sjajno" na kraj, a kamo li kad bi bili oženjeni. Šta bi se dogodilo? Država, koja se i sad teško odlučuje, da primjereno opskrbi svećenstvo, ne bi ni za ljubav naše ženidbe povisila naše dohotke. Svećenik bi bio prisiljen, da si nađe druge izvore dohodaka. Vjeroučitelji bi se morali posvetiti posve instrukcijama i novinarskim podliscima; naravna bi posljedica bila, da se ne bi mogli pripravljati za predavanja niti pomišljati na religiozna društva među mladeži, za koju su pred Bogom odgovorni. Kapelani bi morali svaki časak svog slobodnog vremena biti agenti, nadripisari ili možda i kriomčari. Seoski siromašni župnici morali bi sve svoje vrijeme utući u stočarstvo, govedarstvo i druge grane gospodarstva. Morali bi posjetiti svaki sajam i s ciganima sklapati prijateljstva. Prije sv. Mise morao bi očistiti staje, namiriti marvu, onda navući reverendu pa požuriti svršiti sv. Misu; ispovijedati dakako ne bi smio, jer bi ga to zadržalo od posla; onda bi morao okapati bašču, sa suprugom sijati zelje i t. d. – na slugu ne bi smio misliti, jer to stoji novaca, a novac treba štediti za djecu. U nedjelju bi samo u taj dnevni red umetnuo prodiku (?) i pjevanu sv. Misu; a drugo bi vrijeme morao prekapati novine, da vidi, gdje se može najskuplje prodati sir, kamo eksportirati med i voće, informirati se, kada i gdje je najbliži sajam i t. d. Gradski župnik morao bi dobro povisiti štolarinske pristojbe, da gospođa parokinica može dobro reprezentirati svoj položaj; morao bi držati na stanu i opskrbi neoženjene činovnike i đačiće i t. d. Taj se raspored može vidjeti kod naših grčko-istočnih župnika. Država ni crkvena općina ne prenagljuju se, da im dohotke povise, i onda nije čudo, da gosp. gradski paroh mora sam u vinograd

voziti đubre, a iz vinograda djetelinu i t. d. Protestantski pak svećenici svi su pisci: romani, novele, novinarski podlisci, studije, sve su to vrela zarade onima, koji su za pisanje najmanje sposobni. A i ti literarni radovi, koji se sastavljaju, kad se opazi, da je vreća s brašnom pri kraju, a svršavaju, kad se vreća isprazni, ne mogu imati nikakve veće vrijednosti. To su sredstva uzdržavanja žene i djece i ništa više. Ako bi gospodin ili gospođa „više uzimali“, trebalo bi se na koje drugo sredstvo obratiti pa da i više ponizuje. Ako pak nema sreće u gospodarstvu, onda slijede svagdanja proklinjanja sudbine s jedne i druge strane i život postaje radi ženidbe, a ne radi celibata, apatičan. Svih tih poniženja riješen je katolički neoženjeni svećenik. Njegova je jedina briga slava Božja i spas bližnjega. Toj svrsi posvećuje on cijeli svoj razum, cijelo srce i sve svoje duševne sposobnosti. Neoženjen čovjek ne preza ni pred kakvom zaprekom. Uzmimo na um samo doba kužnih bolesti. Zar će oženjenog svećenika pustiti njegova žena i djeca u kužnu baraku? Sigurno ne će, jer se oni ne mogu uspeti do tog shvaćanja, da je duševni spas bolesnikov preči od njihove eventualne zaraze. Ima dokaza, da su se naši grčko-istočni svećenici ustručavali ići bolesnicima priljepčivih bolesti. Razumljivo, ako se uoči, da je takav svećenik više sklon svojoj obitelji, nego svome bližnjemu. Katolički svećenik ne pozna takva straha, jer je celebs.

Među sporednim razlozima ne će biti bez vrijednosti ni novčano pitanje. Kada je među protestante uvedena ženidba, moralo se odmah pobrinuti za novac, kojim će se uzdržavati oženjeno svećenstvo. Taj se novac tako namakao, da se od crkvenih imanja stvorio u tu svrhu fond. To su provađale svjetovne oblasti. Dakako da ni one nijesu ostale kratkih rukava. Tako su crkvena dobra namijenjena uzdržavanju crkve i drugim pobožnim svrhama, dopala u ruke svjetovne ili u fond za uzdržavanje oženjenih svećenika. Tako se ogriješiše o posljednju volju darovatelja. Vladari, plemići i bogatiji katolici darovaše svote novca i prirodna dobra za uzdržavanje crkve, opskrbu svećenika i siromaha, a svećenici upotrebiše ta dobra isključivo na moderne potrebe svojih žena i kćeri. Ukinuće celibata donese sa sobom

i nove potrebe: trebalo je graditi posve nove moderne kuće ili stare proširivati, u njima nije smjelo manjkati spavaće, jedaće, gostinske sobe, sobe za gospođu, za kćeri i t. d.; trebalo se pobrinuti za udove pokojnih župnika i njima graditi udovičke kuće, a sve ovo na račun crkvene blagajne. Naše crkvene blagajne, koje ne mogu mjesečno da isplate zvonara i orguljaša, kako bi isplatile sve ove troškove? Crkva i prinosi vjernika služili bi župniku i njegovoj obitelji. Sve, što se dosad ostavilo Crkvi i što se danas doprinaša Crkvi, ne bi se moglo upotrebiti na Crkvu, nego na potrebe mladog bračnog para u župnoj kući. Zapuštene bi nas onda Crkve sjećale doba celibata, kad su urednije bile, a moderne, dobro snabdjevene župničke kuće bi nas sjećale svećeničke ženidbe!

Nije dakle samovolja papinska uvela celibat, nego uzvišeni i ozbiljni razlozi, pred kojima ne bi smjeli tako zatvarati oči!

IV. POGLAVLJE.

Razlozi protiv celibata uopće.

1. Celibat se protivi naravnom zakonu.

Ovo je najopćenitiji prigovor, koji nam dolazi sa strane protivnika celibata ili u ovako jednostavnoj formi, ili ga oni još i motiviraju. Obično ga počinju ovim riječima: Bog je začetnik objave i prirode. U objavi govori nam ili neposredno ili posredno po sv. Pismu, a preko prirode govori nam uvijek posredno. I jedno i drugo moramo slušati, jer su to sredstva, preko kojih nam Bog očituje svoju volju. Kad i sv. Pismo i narav suglasno stavljaju na nas kakav zahtjev, onda je to najočitiji znak, da mu se moramo pokoriti. Takav nam suglasan zahtjev glede ženidbe stavljaju i objava Božja i ljudska narav. Evo kako: Objava nam se očituje iz povijesti Adamova i Evina stvorenja. Bog je osnovao i posvetio brak odmah u početku stvaranja. Glavna je svrha bračne veze po Božjoj odredbi: međusobno pomaganje uz zapovijed: rađajte i množite se. Najužim ih je i najslađim vezom spojio, jer je Adamu stvorio pomoćnicu od vlastitog tijela. Ženidba je dakle uredba od Boga zasnovana, blagosovena i posvećena dobru roda ljudskog. Njezinu vrijednost, svrhu i svetost izriče sama Objava, kad kaže: I vidje Bog sve, što je stvorio i sve bijaše dobro. Da se pako ostvari ova sveza, koja treba da vodi tako uzvišenoj svrsi, (međusobno pomaganje, rađanje i odgoj djece) usadio je Bog u ljudsku n a r a v spolni nagon kano osjetni motiv, koji vuče čovjeka neodoljivom snagom, da stupi u bračnu zajednicu. Svrha ovdje posvećuje sredstva: premda su sredstva sjetilna, ipak su sveta, jer ih je sam Bog stvorio i uputio na ovu uzvišenu svrhu. Objava dakle i narav po spolnom nagonu traže brak. Kada glas naravi tako

jasno svoj zahtjev postavlja, onda je to i glas Boga, začetnika prirode. Taj zahtjev obvezuje svakog čovjeka u svim okolnostima. Ženidba je zahtjev ljudske naravi, koja je svima zajednička. Ona je pravo svakog pojedinca, ali i obveza i dužnost, kojoj se nitko ne smije maknuti, jer ju sam Bog traži preko sv. Pisma i ljudske naravi. A jer Isus i apostoli nijesu nikoga obvezali na celibat niti izuzeli od ženidbe, to obveza ženidbe obvezuje sve sljedbenike Kristove. Ove misli često puta provejavaju romanima i pripovijetkama, često puta se ovako sastavljen prigovor iznosi u poučnim raspravama i polemikama, a često se puta i u običnom razgovoru čuju pojedine njegove stavke. Odgovarat ću na ovaj prigovor u više točaka, da bude preglednije:

1. Katolička Crkva ne nastoji uzvisivanjem djevičanstva poniziti ženidbu, nego samo naglasuje, da se ženidba odnosi spram djevičanstva kao d o b r o prema boljem; sv. Pavao to potvrđuje, kad kaže: tko se ženi d o b r o čini, a tko se ne ženi bolje čini. Katolička je crkva uzvisila ženidbu na sakramenat i priznaje joj njezinu svetost. Katolička crkva priznaje, da se ženidba temelji na objavi i da je namijenjena za boljak ljudskog društva, ali uz to naglasuje, da se i djevičanstvo također temelji na sv. Pismu, na samim Božjim riječima. Crkva je osudila sve one krivovjerske sekte i protiv njih se najodlučnije borila, koje su prezirale brak i rađanje djece. Crkva ne obvezuje na djevičanstvo, nego samo savjetuje pojedince. Navest ću onima, koji se nabacuju na Novi Zavjet i katoličku crkvu radi ženidbe, neka mjesta sv. Pisma: Mt. V. 31. 32.; XIX. 3—7, 9; Rimlj. XII. 1.; I. Kor. VI. 18; XI. 3—12; XIII. 1.; II. Kor. VII. 1.; Ef. V. 22, 23.; Hebr, XIII. 4.

2. Priznajem, da je ženidba u toliko uredba naravnog zakona, u koliko je Bog ljudskoj naravi pridijelio spolni nagon, koji da čovjeka sklone na brak, na koji bi se on inače rijetko odlučio radi mnogih dužnosti, koje brak sa sobom nosi. Sljedbenici bi se djevičanstva ogriješili o naravni zakon onda, kada bi bila dokazana protivnička tvrdnja, da se naravnom zakonu apsolutno oprijeti ne smije bez grijeha. Bez obzira na sv. Pismo, koje djevičanstvu pogoduje i bez upuštanja u teološka pitanja

ustvrdit ću, da se naravnom zakonu smije usprotiviti i da to i protivnici celibata rade, a ipak nikomu ne pada na um, da tamo govori o apsolutnoj dužnosti pokoravanja naravnom zakonu. Imade toliko slučajeva, gdje se naredbe naravnog zakona nastoji ili spriječiti ili svesti na drugi put. Ako je grijeh mijenjati prirodni red i raditi proti njega, zašto se munja sprečava i odvraća od kuća munjovodom, koji nije ništa drugo nego izum za prkos naravnom zakonu. Zašto se ljudi, kad goli dolaze na svijet, odijevaju i tako mijenjaju samovoljno prirodni red? Zašto u ratovima prekidati nit života tolikim ljudima, kad oni nijesu zato stvoreni, da im se život svrši tuđom samovoljom? Ako su ljudi dosljedni, čemu uništavaju život tolikih živućih bića, kad prirodni zakon traži, da svako živo biće dotle živi, dok je u njemu životne snage? Čemu sputati slobodu pojedinih živih bića, kad oni na to imadu prirodno pravo? Čemu lijekovi, liječnici i bolnice? Čemu luđake zatvarate u ludnicu, kad im je prirodno da se slobodno kreću i da im se ništa u zlo ne upisuje? Čemu toliki izumi? Zašto se ne živi, kao što se živilo kad su praroditelji bili izagnani iz raja? i t. d. — Kao što munjovod, bolnice i lijekovi nijesu grijeh protiv naravnog zakona, tako nije ni djevičanstvo.

3. Ne samo da ljudi mijenjaju naravni red, nego i sama priroda, odnosno njezin začetnik pripušta mijenjanje naravnog poretka. Svaka stvar ne služi onoj svrsi, za koju je stvorena. Mnoga je opet stvar u ostvarenju svoje svrhe spriječena. Tako n. pr. po naravnom zakonu grade se kuće, obrađuju se polja, a nadođe potres — razori onu svrhu, za koju su kuće građene. Čovjek njeguje, liječi ili ispovijeda bolesnika, koji ima priljepčivu bolest. U toj svojoj zadaći zadobije priljepčivu bolest i umre. Sije se žito i marljivo obrađuje, a dođu miševi i podgrizaju korijenje. Njeguje se vinograd i dođe led, pa ga tik pred berbu uništi. I led i miševi i potres sve su to prirodne pojave, pa zašto priroda sama protiv sebe griješi, ako naravne zakone n u ž n o mora i priroda i čovjek obdržavati.

4. Najveću važnost polažu protivnici na spolni nagon. Ako je Bog usadio taj nagon u čovječju narav — kažu oni — jasno je, da je kategorički naložio, da mu se i udovoljiti mora. Odatle da slijedi i da se svi moraju ženiti. Istina je, da je ovaj nagon usađen u ljudsku narav i da je jedan od najjačih nagona, ali ako hoćemo odatle zaključiti na zapovijed ženidbe, ne ćemo uspjeti. Taj nagon dokazuje samo to, da mu mora onaj udovoljiti, koji mu se ne može oprijeti. Koji mu udovoljava, ili se obazire i na sv. Pismo ili samo od nagona zaključuje na ženidbu. Ako se obazire na sv. Pismo spoznat će, da se ovom nagonu smije jedino u ženidbi udovoljavati, ali mora tamo naći i mjesta, koja govore o mogućnosti i vrijednosti celibata. Ako se ne obazire na sv. Pismo, onda će spoznati samo to, da treba ovom nagonu udovoljiti, ali ne u ženidbi, jer je ona ograničenje ovog nagona. I tako sâm nagon ne upućuje čovjeka nužno baš na ženidbu. Glavni motiv, koji traži udovoljenje i umirenje ovog nagona, nije identičan sa prirodnom svrhom spolnog općenja. Taj motiv treba tražiti u onoj putenoj nasladi, koja prati spolno općenje, dok je prirodna svrha spolnog općenja rađanje djece. Često se ne pazi na prirodnu svrhu, nego samo na motiv, pa se zna iz povijesti prošle i iz današnjih događaja, da ima mnogo protuprirodnih načina, koji služe ovom motivu, a izlučuju i onemogućuju postignuće prirodne svrhe. Često puta i naravni način isključuje prirodnu svrhu. Kada se dakle ovom nagonu može umjetnim i naravnim načinom zadovoljiti i bez postignuća one svrhe, koja ga u ženidbi posvećuje, onda je jasno, da ni ženidba nije nužna n a r a v n a posljedica spolnog nagona. Ženidba je po sebi ograničeno udovoljavanje spolnog nagona sa određenom svrhom, a spolni nagon traži neograničeno udovoljavanje bez ikakva obzira na svrhu. On dakle sam po sebi ne traži ženidbe, nego ili slobodnu ljubav ili institut za neograničeno spolno uživanje.

5. Nije istina, da je spolni nagon tako jak, da bi mu se moralo udovoljavati. Antropolozi dokazuju, da je spolni nagon najjači između 18. i 20. godine. A ipak ćemo u to doba rijetko naći mladića oženjena. U to doba ili je mladić u školi ili u zanatu, ili skuplja sredstva, da se u životu održi. U dobi, gdje spolni nagon najjače teži za udovoljenjem, ostaje mladić

neoženjen. Osim ovih imade dosta slabića, boležljivaca, nastradalih, koji po mnijenju antropologa najjače osjećaju spolni nagon, a ipak su vrlo često neoženjeni. Utamničeni provode silom celibat. Razni državni namještenici i činovnici, koji su na celibat obvezani, ostaju u najljepšim godinama bez ženidbe. Kako ženidba ovisi o volji očevoj, često puta sin ili kći radije ostanu bez ženidbe, nego da se proti volji ožene. Kako opet djevojka mora dugo čekati, dok se uda! Sve su to slučajevi, u kojima su pojedinci spriječeni u udovoljavanju spolnog nagona. Pa i ako ih ima, koji mu udovoljuju izvan braka, ipak ih ima dobar dio, koji barem za neko vrijeme ostaju čisti i time pokazuju, da ne postoji apsolutna nužda udovoljavanja. Koliko ima osoba, koje se ljube i koje se radi staleške nejednakosti ne mogu uzeti, nego živu u doživotnom celibatu. I to nijesu vrlo rijetki slučajevi.

6. Ženidba je doduše za muškarca sredstvo smirenja, ali je za ženu kraj časovitih naslada patnja za cio život. Zar ne može kod takvih osoba biti jača volja, koja će se otkinuti bračnih naslada uočivši sve poteškoće bračnog života? Ne postoji dakle apsolutna nužda udovoljavati spolnom nagonu.

7. Ako hoće čovjek, da bude zaista slika i prilika Božja i da igra ulogu najsavršenijeg stvora na zemlji, mora u sklad dovesti svoje duševne moći. Niže se duševne moći moraju podvrći višima, a više (razum i slobodna volja) moraju se podvrći Božjem zakonu. Samo će onda čovječja nutrina harmonizirati, ako se ovo podređivanje u čovjeku provede. Niže su duševne moći jake i zato treba snažne volje, da njima upravlja. Moraju se ukloniti sve one prilike, koje pojačavaju nagone i čine ih otpornijim. Čovjek ne smije nikada sličiti bezbrižnom veslaču, koji pušta da ga valovi nose tamo i amo i napokon upropaste. U radu oko podvrgavanja nižih duševnih moći višima ne smije čovjek nikada kapitulirati, nego uvijek ostati gospodar situacije. Zar će čovjek u običnom životu dopustiti, da mu nagon za pićem prevlada razum i slobodnu volju i učini ga pijancem? Ima i takovih, ali ih ne slavimo i ne tvrdimo, da je to po naravnom zakonu. Zar ne ćemo i sami uklanjati prilike svome bližnjemu da se opija? Hoćemo li kradljivca pomagati u njegovoj sklonosti na zlo? Ne ćemo, nego ćemo ukloniti svaku priliku, gdje bi se mogla ta zla sklonost razvijati. Ako se tako svaki nagon i zla sklonost mora držati na uzdi, zašto baš da spolni nagon uživa potpunu slobodu? Ako tvrdimo, da mu se mora udovoljavati, jer to narav traži, onda ujedno tražimo i potpunu slobodu za nj, a ta je kadra moralno i fizički skršiti svakog pojedinca. Mnogi će reći: ne tvrdimo mi, da se spolnom nagonu mora dati apsolutna sloboda, nego da mu se, i ako ograničeno, udovoljava. To i mi tvrdimo, da narav traži, da se spolnom nagonu ograničeno udovoljava. Pod ograničenim udovoljenjem mislimo, da nagon stoji pod upravom razuma. Ako on stoji pod upravom razuma, zar se ne može dopustiti, da će biti osoba, koje će svojim razumom upoznati vrijednost celibata i svojom voljom provoditi djevičanski život. Koje su osobe kadre provesti ograničeno udovoljivanje spolnom nagonu, bit će i sposobne živjeti u celibatu. A ako ih ima, koji zaista živu u celibatu, onda je znak, da naravni zakon ne traži apsolutnom nuždom ženidbu. Protivnici, koji tvrde, da spolni nagon ima apsolutno pravo na udovoljenje, zaboravljaju na ulogu viših duševnih moći i izjednačuju se sa Nikolaitima, koji su govorili: Kad me đavao napastuje, onda činim sve, što on hoće i tim je borba svršena; ili s Luterom: budale su, koji se molitvom, postom i drugim trapljenjem bore protiv zlih sklonosti, jer je tim sklonostima i napastima lako predusresti (naime: ako im se čovjek uopće i ne opire, nego im spremno udovoljava). Koji tako shvaćaju naravni zakon, ne će nikada dokazati, da se ženidba temelji na naravnom zakonu, a celibat da mu se protivi. Takvima je udovoljenje nagona ujedno i njegova svrha. Takav ne će tražiti ženidbe ni s njom skopčanih dužnosti. Tražit će osobu drugog spola, i to će mu biti druga svrha, da je zavede. Hoće li se kod nje kao supruge zaustaviti? Nikada. Spolni nagon nije neodoljiv niti vodi monogamičkoj ženidbi.

V. POGLAVLJE.

Razlozi protiv svećeničkog celibata.

1. Celibat je uzrok nemorala.

Protivnici nam stalno nabacuju ovaj prigovor: zakon je celibata prouzrokovao toliko grijeha i prljavština, da je samo ta činjenica dovoljna da pokaže, kako je taj zakon štetan. Istina je, da je bilo uvijek nevrijednih svećenika, koji su svoju dušu okaljali s mnogo prljavih grijeha, osobito u doba Husa i Lutera. Kaže se: i ako umjetnost propada, to propada samo radi umjetnika, pa to vrijedi i o vidljivoj crkvi Isusovoj. Najviše štete pretrpjela je katolička crkva baš po svojim svećenicima. Tacijan, Tertulijan, Arije, Focije, Hus, Luter, Döllinger i mnogi drugi otpadoše i za sobom povukoše velik broj otpadnika. U moralnom pogledu mnogi padoše u grijeh i okuživši sebe okužiše i mnoge oko sebe. Često je puta Gosp. Bog dopustio, da ljudstvo, a često puta i samo svećenstvo duboko padne, pa da iz toga ima crkva što veću korist. Sve to mimoišavši priznajemo, da je u katoličkoj crkvi bilo, a i da ima dosta nevrijednih svećenika. Pita se samo to, moramo li zato baciti krivnju na celibat? Razlog njihova pada ima se drugdje potražiti i krivnju drugomu pripisati, a ne zakonu celibata. Kada bi se tako tumačilo, onda bi i zakon, kojim se zabranjuje psovati, bio štetan i kriv, da ljudi psuju. Tako bi na koncu cijeli dekalog bio suvišan i štetan, jer se proti svakoj njegovoj zapovijedi među vjernicima griješi. Ako bi se tako zaključivalo, bila bi i ženidba štetan zakon, jer se i protiv nje mnogo griješi. Napose svećenici, koji su sada na sablazan svojih vjernika, bili bi možda još više na sablazan, kada bi se ženili, jer bi po ženidbi možda još više griješili. I oni su ljudi kao i svi drugi sa istim sklonostima i

slabostima. Pa promotriv sve pogrješke vjernika protiv ženidbe dolazimo do zaključka, da bi tako i mnogi svećenici griješili i tako bi se po njihovom principu morala i ženidba ukinuti, jer je i ona uredba, protiv koje se griješi. Ako sav današnji nemoral — kako vele protivnici — potječe od toga, što se katolički svećenici ne žene, onda ćemo okrenuti pitanje i sjetiti se svih onih, koji zastupaju emancipaciju i žive slobodno, premda su vezani ženidbenim vezom. Skupit ćemo sve one anegdote, koje se po romanima i historiji nalaze i opisuju prekršaje bračne vjernosti, nesretan bračni život i t. d. (nek se ne zamjeri, što se na anegdote pozivljemo; to čine i protivnici, kad se nabacuju na celibat). Skupit ćemo sve one deklamacije i prodike zeloznih ljudi protiv preljuba i zapitat ćemo protivnike celibata, da li se sva ova zla smiju pripisati ženidbi i tako osuditi i ukinuti brak, jer ga mnogi zlorabe. Nazivlju zakon o celibatu zlim i nemoralnim, kao da je taj zakon sam po sebi kriv nemoralnom životu pojedinih svećenika. Premda bi mogli svojim protivnicima predbaciti, da su nedosljedni, kada nečisti život neoženjenih ljudi zovu nemoralnim, jer oni zastupaju mnijenje, da je spolni nagon neodoljive snage, kojem se nužno mora udovoljiti. Po principu: ad impossibilia nemo tenetur morali bi ispričati one, koji griješe protiv čistoće. Ali ostaviv to tvrdim, da zakon o celibatu ne može biti zao, pa makar se proti njemu i griješilo. Sv. Pavao tumači u poslanici Rimljanima (VII. 4—25 VIII. 1—4.), kako zakon ne može biti uzrok grijeha. U Starom Zavjetu bio je u snazi zakon, ali nije imao toliko sredstava milosti, pa su ljudi padali u grijehe. U Novom Zavjetu nadošla su pored zakona sredstva milosti, koja nam je Krist zaslužio, pa nam je mnogo lakše obdržavati zakon. Zar zato da stari Zavjet okrivljujemo, da je zao, što su ljudi protiv njega griješili? Nije zakon bio kriv, nego čovjek, koji je sve više naginjao zlu i zato griješio. Zakon je uzrokovao samo u toliko grijeh, u koliko je pokazivao, što čovjek ima činiti, a što izbjegavati, i zato je čovjek znao, kad griješi, a kad ne. Krivnja nije ležala na zakonu, nego na čovjeku. Sv. Pavao to ovako tumači: „Šta ćemo dakle reći? Je li zakon grijeh? Bože sačuvaj! nego ja grijeha ne poznadoh

osim kroz zakon, jer ne bi znao za želju, da zakon ne kaže: ne zaželi." Odatle slijedi, da grijehu nije nikada uzrok zakon, nego zakon samo pokazuje, kad se čovjek ogrješuje o Božju volju, a uzrok je grijeha ljudska volja, koja je uvijek sklona onom, što je protiv volje Božje. Kad vidimo pokvarenu i zločestu djecu, ne ćemo reći, da su roditeljske upute i naredbe krive, što su djeca nevaljana, nego je kriva neposlušnost dječja, koja se ne će pokoriti naredbama i uputama roditeljskim. Video meliora proboque deteriora sequor, prastara je misao. Zakon se postavlja, da čovjek može videre bona, ali čovjek ima slobodnu volju, da može probare i eventualno sequi deteriora. Ako svećenik protiv celibata griješi, nije zakon celibata kriv, nego je zakon celibata postavljen, da on može videre bona; ima slobodnu volju i Bog mu pruža milost, da može i sequi meliora, ali ga Bog silom ne priječi, da može i sequi deteriora. Ako se i odluči na sequi deteriora, tko će zato kriviti zakon, slobodnu volju i sredstva milosti? Govor može biti samo o naravnoj sklonosti, kojoj se dotičnik unatoč sredstava milosti podao. Da svećenik ustraje u čistom životu, potrebno mu je, da isprosi Božju milost, koju Bog nikome ne uskraćuje. Krist nas je s Bogom izmirio. On je onaj, o kojem se veli: sve mogu u Onom, koji me jači. Njegova milost uzdržavat će i svećenika na onoj stazi, kojom je krenuo, kad se obvezao na celibat. Traži se samo, da ima živu vjeru, i pomoć mu ne će nedostajati. Isus je u svom zemaljskom životu pokazao, da onima, koji imadu živu vjeru, uslišava svaku molbu. Sv. Pismo nas uči: 1. Isus je tamo, gdje je malo vjere našao i malo čudesa činio (Mt. XIII. 58. Mr. VI. 5.); 2. Isus je odbijao molbe onih, koji su željeli čudesa iz nevjere ili znatiželjnosti (Mr. VIII. 11, 18, Mt. XII. 38, XIII. 54, XVI. 1. Lc. XI. 29.); 3. Gdje je Isus pomoć i milost davao, sam je govorio: neka ti bude, kako si vjerovao, vjera ti tvoja pomože, tko vjeruje, onomu je sve moguće (Mr. V. 34, IX, 23, Mt. IX. 23, 29. XVII. 20. Lc. XVII. 19.). Tako se i može protumačiti ona izreka Trident. sabora sess. XXIV. c. 9.: cum Deus id (castitatem) recte petentibus non deneget nec patiatur nos supra id quod possumus tentari. Kod prljavština, kojima se

tereti katoličko svećenstvo, treba ovo uzeti u obzir: 1. ne smijemo se dati zavarati velikim brojevima i uvećavanjima takovih grijeha. Ima ljudi, koji pretjeruju u brojevima, a ima ih, koji pojedine grijehe svećenikove rišu neobično crnim bojama. Romani, u kojima se iznose razne anegdote, služe napadačima celibata kao najpouzdanija historijska vrela. Tu je potrebna osobita reserva. Nikada ne smijemo zaboraviti i na onu psihološku činjenicu, da svatko po sebi sudi. Ima ih, koji se u blatu grijeha valjaju i onda, da svoju savjest umire i da njihova djela ne budu odveć napadna, nastoje zablatiti i one čiste, tako da svi budu barem quoad famam blatni. Mnogi je valjani svećenik postao žrtva ovakvih ljudi. 2. Ako je istina, da bi ženidba očuvala svećenika od svih grijeha i prljavština, onda bi mi morali kod oženjenih svećenika akatoličkih vjeroispovijesti vidjeti uzoran život, kojem se ne bi mogao ni jedan grijeh ni prljavština pokazati. Istina, oni ne griješe onakvim grijesima, koji se katoličkom svećeniku podmeću, ali griješe drugima, kao što su: preljub, rastava, nesložan život, neodgoj djece, i t. d. I u kolikoj mjeri ima kod njih takvih grijeha! A ipak zato nitko ne traži, da se brak proglasi nemoralnim. Dapače nitko se na te pogreške ni ne osvrće niti ih tko opaža. Zašto? Na pamet mi padaju riječi Spasiteljeve (Mt. V. 14.): „Vi ste svjetlo svijeta; ne može se grad sakriti, kad na gori stoji. Niti se užiže svijeća i meće pod sud, nego na svijećnjak, te svijetli svima, koji su u kući". Za katoličkog se svećenika zna, da je prirodno, da bude što savršeniji. Za njega se zna, da mora biti što više otrgnut od svijeta, da se može što više približiti Bogu, i zato se od njega traži, da se nikako ne sputa ovim svijetom, a najmanje grijehom nečistoće. Čistoća je krepost katoličkog svećenika; svatko uviđa, da sâm njegov položaj prema Bogu zahtijeva, da bude čist, i zato mu se svaki prestupak zamjerava. Kod svećenika akatoličkih vjeroispovijesti (protestanata, kalvina, grk-ist.) čovjek i ne traži toga savršenstva. Prilike su učinile, da im se ženidba dopušta; da im se kroz prste gleda, kad se njihovi grijesi prosuđuju. Zašto? Zato, jer se kod njih zaboravlja, da su oni posrednici među Bogom i ljudstvom i da će samo onda biti bliže Bogu,

čim budu dalje od svijeta. Njih se pušta u svijet, izjednačuje ih se sa svijetom, prašta im se kao i običnom svijetu, ali zato im se i ne pripisuje u religiji mnogo važnija zadaća od običnog svijeta. To je sasma naravno. Luter i Kalvin proglasili su i onako, da je svaki čovjek ujedno i propovjednik Evanđelja, svoj vlastiti svećenik, i zato ne drže svećenika ništa obvezanijim pred Bogom nego običnog čovjeka. Grčko-istočni su svećenici zabaciv propovijed, svagdanju službu, zanemariv ispovijed i katehizaciju, postali izvježbaniji pojci i predstojnici parohialnih zvanja. Dakako da se onda od njih ne traži posebnih kreposti, niti im se kakvi grijesi zamjeraju osim u toliko, u koliko se to čini i ostalim običnim vjernicima. Kada se katoličkom svećeniku zamjeraju pogreške, onda je to znak, da vjernici shvaćaju njegov uzvišeniji poziv i da im je krivo, kad vide, da je njihov pastir — onaj, koji bi ih imao voditi — isti ili možda i gori od onih, koje bi trebao voditi. Vidi se, da vjernici (isključujući sve one, koji u svojoj zlobi nalaze uvijek materijala za scandalum pusillorum) u njemu zaista vide svoga posrednika, koji se mora visoko penjati, da se približi Bogu. Vidi se, da katolički svećenik nosi bijelu haljinu, na kojoj se svaka i najmanja ljaga pozna, i zato se u nju prstom upire; dok drugi akatolički svećenici nose šareno svjetsko odijelo, da se ne pozna nijedna ljaga, u koju bi akatolički vjernici prstom upirali; 3. ne smije se s vida smetnuti onaj veliki i daleko pretežniji broj sjajnih zvijezda na horizontu katoličke Crkve. Uvijek ih je bilo, a ima ih i danas, koji su svojim životom najsjajnija apologija celibata. I u ona žalosna po Crkvu vremena, kada je Luter uveo svadbe po muškim i ženskim samostanima, nije ih manjkalo, da pokažu svijetu mogućnost i uzvišenost celibata. Nije ih bio malen broj, osobito kad se zagledamo u prve vjekove, gdje su tolike djevice podnašale najstrašnije muke, samo da očuvaju svoju čistoću. I danas je pretežniji broj onih, koji svoju čistoću nada sve cijene. Iznimni je broj onih, (premda u određivanju svojih postotaka samovoljno postupaju), koji traže ukinuće celibata. Zaboravljaju jadnici na sve razloge i na skrušenu pokoru i samo im pred očima lebde grijesi, pa da si umire savjest, povećavaju postotke.

Ali Bog i sudnji dan pokazat će uzvišenost ovog sv. života kao i pravi broj onih, koji su ga u život proveli.

2. Celibat je protiv sv. Pisma.

Protivnici celibata pozivlju se na sv. Pismo, kao da se obligatna ženidba svećenstva temelji na njemu. Tako iz riječi sv. Pavla I. Tim. III. 2 i Tit. I. 5 i 6. izvađaju, da je sv. Pavao dapače i biskupima dopuštao monogamičku ženidbu. I. Tim. III. 2. glasi: „Biskup treba da je bez mane, jedne žene muž, trijezan, pametan, pošten, gostoljubiv, vrijedan da poučava.“ Tit. I. 5 i 6: Zato te ostavih u Kreti, da postaviš po svim gradovima svećenike, kao što ti ja zapovjedih. Tko je bez mane, jedne žene muž, i ima vjernike, koje ne kori za nepoštenje ili nepokornost (taj je sposoban za svećenika). Najgore prolaze oni diletantski tumači sv. Pisma, koji vade pojedine riječi iz sv. Pisma i iz toga povlače zaključke. Treba potražiti ostale riječi sv. Pavla, gdje govori o svećeničkoj ženidbi i celibatu, treba uzeti u ruke sv. oce i crkvenu povijest prvih vjekova, treba sv. Pismo znati tumačiti po pravilima, pa onda istom stvarati zaključke. Poslanice Timoteju i Titu pisao je sv. Pavao odmah u početku, kako je osnovao crkvene općine u Efezu i Kreti i kako je u njima postavio upraviteljima Timoteja i Tita. U poslanici Titu nazivlje sam sv. Pavao Krećane: svagda lažljivima, zlim zvijerima i besposlenim trbusima (Tit. I. 12.), a i s pravom, jer su teško u život provodili kršćanske istine. Pred očima moramo imati ljude, koji su se istom obratili, koji naginju starim poganskim pogreškama, a takvih je bilo i domaćih svećenika. Ljudi, koji su prije živjeli u poligamiji i koji u moralu nijesu poznavali ograničenja, u prvi bi se čas obraćenja teško snašli, da se od njih odmah zatražila potpuna uzdržljivost. Iz povijesti je nadalje poznato, da je Crkva u početku mnogo radije zaređivala one, koji su se posve posvetili djevičanstvu, ali u nestašici takovih posezala je i za oženjenima, kojima se na srce stavljao samo duhovni saobraćaj sa svojim ženama. Naglasit se mora, da je to bilo iznimno i u nestašici neoženjenih svećenika. Takve su bile prilike u Efezu i Kreti. Sv. Pavao je ostavio Timoteja i Tita, da upravljaju

crkvom i da zaređuju urođenike — domaće prijašnje pogane. — Ako je našao neoženjenog, koji bi se htio zarediti, dobro bi došao, a jer nije bilo dovoljno ovih, uzimalo se i oženjene samo s kautelom: da su jedamput samo oženjeni. Sv. Pavao kao da je rekao: uzimaj za svećenike samo neoženjene, a ako ovih nemaš dosta, onda uzmi i oženjene, ali samo one, koji su se jedamput ženili. Nije tim sv. Pavao zabranio celibat ili naredio monogamijsku ženidbu biskupa i svećenika, nego je jedino htio naglasiti onu kautelu: i ako se uzima oženjeni, taj smije biti samo jedamput oženjen. Tko bi se ponovno ženio, taj ne može biti biran za biskupa ili svećenika. Razlog toj kauteli navađa sv. Epifanije: Ita enim profecto sese res habet, ut post Christi in orbem terrarum adventum eos omnes, qui secundum priores nuptias mortua uxore alteri sese nuptiis illigarint sanctissima Dei disciplina rejiciat, propter ea quod incredibilis est sacerdotis honor et dignitas. Atque istud ipsum sacro-sancta Dei Ecclesia cum omni provisione diligentiaque servat. Sv. Augustin još jasnije: „Sicut foemina, etiamsi catechumena fuerit, vitiata non potest post Baptismum inter Dei Virgines consecrari: ita non absurde visum est, eum, non peccatum aliquod commisisse, sed normam quandam Sacramenti amisisse, non ad vitae bonae meritum, sed ad ordinationis ecclesiasticae signaculum necessariam", koji se višeput, nego jedamput oženi. Nije dakle sv. Pavao naložio ženidbe, nego je samo odredio, dokle se smije popustiti kao što ni IV. Lat. sabor nije zabranio češće ispovijedi time, što je odredio, dokle se smije propustiti. Protivnici celibata s veseljem navađaju ova dva stiha iz sv. Pisma, da opravdaju svoje navale na celibat, a zatvaraju oči pred tolikom množinom mjesta u sv. Pismu, gdje se preporuča celibat. Spasitelj bi im odgovorio, što je rekao farizejima: Mat. XXIII. 23 i 24.

Mnogi se opet pozivlju na I. Tim. IV. 1—3. kao da tamo sv. Pavao nazivlje celibat đavolskom naukom. Sv. Pavao veli ovako: A Duh razgovijetno govori, da će u poslijednja vremena odstupiti neki od vjere slušajući lažne duhove i nauke đavolske: koji zabranjuju ženiti se i zapovijedaju uzdržavati se od jela,

koja Bog stvori za jelo sa zahvalnošću vjernima i onima, koji poznaše istinu."

Jedino nepoznavanje crkvene povijesti i nerazumijevanje riječi sv. Pavla može odavde izvesti, da je celibat nauka đavolska. Sv. Pavao se ovdje obara na krivovjerce prvih vremena, koji su osuđivali ženidbu uopće. Takvu nauku, koja osuđuje svaku ženidbu, naziva sv. Pavao đavolskom naukom, a ne onu katoličke crkve. Već sam na jednom mjestu naveo, kako katolička crkva uzvisuje ženidbu: Mt. V. 31, XIX. 3—7, 9, Hebr. XIII. 4, Ef. V. 22, I. Kor. XI. 3, Rimlj. XII. 1., I. Kor. VI. 18, XIII. 1, II. Kor. VII. 1. Na drugim se opet mjestima preporučuje djevičanstvo. Pa zar da se onda zaključi na nedosljednost crkve? Crkva je jasno svojim zakonima označila svoję držanje. Djevičanstvo smatra posebnim darom Božjim i krepošću, kojom se čovjek posebno svidi Bogu, a i ženidbu darom Božjim određenim da služi za boljitak čovječanstva. Crkva osuđuje one, koji zabacuju celibat i od sviju traže ženidbu, kao i one, koji osuđuju ženidbu i od sviju traže celibat. Na ovom mjestu sv. Pavao osuđuje one gnostičke sljedbe, koje su osuđivale brak uopće i smatrale ga zlom u sebi. Nije to samo sv. Pavao učinio, nego je i Crkva sama češće puta ustala protiv ovih krivovjeraca. U apostolskim kanonima (najstarijoj zbirci crkv. prava) veli se u jednom kanonu: „izopćen je iz crkve svaki onaj, koji se odriče mesa, vina i braka ne radi toga, što bi to bila Bogu ugodna žrtva, nego radi toga, što bi to bilo nečisto". To isto spominje i Euzebije u crkvenoj povijesti, (lib. VI. c. 23.). U „apostolskim konstitucijama", koje potječu iz VI stoljeća, a krivo se pripisuju sv. Klementu († 100), nalazimo iste nazore (lib. VI. c. 10, 11. 14. 26, VIII. 24.). U 10. pogl. VI. knjige zovu se oni, koji posve zabacuju ženidbu „oruđe đavlovo", a u 11. pogl. veli izričito: „Mi tvrdimo, da su sva stvorenja Božja dobra i ništa se ne smije prezirati; sve što je za uzdržavanje stvoreno dobro je i zato tvrdimo, da je brak i odgoj djece častan i da nikog ne čini nečistim". Sasvim otvoreno i ispravno označuje Klement Aleksandrijski crkveno shvaćanje o tom pitanju: „Mi cijenimo djevičanstvo i držimo sretnima one, kojima je dano, ali mi štu-

jemo i monogamičnu ženidbu". (Stromata l. III. c. 1.). Isto veli i sam sv. Pavao u I. Tim. IV. 4. i 5. i tako sam tumači svoje riječi u prijašnjim stihovima izražene.

3. Celibat je silom nametnut.

To je kažu zakon, koji Crkva silom čovjeku naprti i kojega se čovjek cijeloga svoga života ne može riješiti. Zato je i neválјan, jer se za valjanu obvezu traži slobodna privola, koje kod preuzimanja celibata nema. Treba stvar u što realnijem svjetlu promotriti. Prije bih se usudio ustvrditi, da je ženidba nemoralan zakon, jer mi se čini, da ju čovjek sa mnogo manje rasuđivanja i slobode preuzima od raznih utjecaja, nego obvezu na celibat. Neka se uzme na um, da se na selima sklapaju ženidbe od 18 do 20 godina, kad je po mnijenju autropologa spolni nagon najjači; nek se promotre svi oni utjecaji roditeljski ili kojekakovih posrednika; sjetimo se, kako često odlučuje lakomost bilo s muške bilo sa ženske strane; ne zaboravimo ni tu činjenicu, kako se malo ispituje značenje braka, pak sve to usporedimo s onom ozbiljnošću, kojom se mladi svećenički kandidat odlučuje na celibat, i moramo doći do zaključka, da se o pomanjkanju slobodne odluke može češće govoriti kod ženidbe, nego kod celibata. Bez ikakve strasti razmatra svećenički kandidat svoj poziv, dapače strasti ga vuku od zvanja, a ne k njemu. Prošao je najkritičniju dobu (18—20 god.), gdje su mu strasti najžešće bile, i ipak je ustrajao u odluci. Susretao se s tolikim prigovorima, izrugivanjima celibata, i ipak se sačuvao. Roditelji su ga nagovarali, a rođaci odgovarali; ideali su ga privlačivali, a spolni nagon odvlačio; miran i na oko obezbijeđen život možda ga je mamio, ali su ga svjetske karijere odmamljivale. Sjemenišni poglavari i samoća dali su mu prilike, da se samoodredi. U 24. godini — u dobi, kojoj svi crkveni i građanski zakoni pripisuju zrelost i razbor, polaže on zavjet sv. čistoće. Kaže se, da mladi čovjek u sjemenišnim zidinama i ne pozna svijeta; a i što ga pozna, to su mu ga njegovi poglavari odveć tendenciozno ocrtali. Kad bi i bilo istina, da poglavari odviše crno prikazuju svijet, ipak ostaje i u kleriku onaj

stimulus carnis (spolni nagon), koji ga u svijet vuče. Klerik se svake godine vraća kući na 3—4 mjeseca godišnjih praznika. Za to vrijeme besposlice i najužeg dodira sa svijetom može klerik posve dobro upoznati svijet i njegove dobre i zle strane. Ako se nakon svega toga odrekne klerik svjetskog uživanja radi kraljevstva nebeskoga, mora se priznati, da je radio slobodno i požrtvovno. Iza njegove odluke dolaze još i poglavari, koji pomno ispitaju sve njegove sklonosti, sposobnosti i nesposobnosti, prirodne darove i mane; ispovjednik s njime sve to u 4 oka pretrese, predoči mu, što ga idealno, ali i tužno i gorko čeka u svijetu, i onda istom konačnu odluku prepušta njegovoj slobodnoj volji. Teološki je utvrđena istina, da je poziv svećeničkom zvanju posebni dar Božji i tek onda se svećenički kandidat pripušta ređenju, kad se on sam, a i njegovi poglavari uvjerili, da taj dar zaista i posjeduje. Ako ga i nema, još ga može izmoliti po onoj sv. Augustina: Si non es vocatus fac ut voceris. Bit će v r l o rijetko, da bi se kandidat prenaglio i bez slobodne volje unišao u stališ. U svako se drugo zvanje čovjek prije prenagli i s manje pomnje ispituje svoj poziv, nego kod svećeničkog zvanja.

Neki će od protivnika reći: istina, ja sam se svojevoljno odlučio za svećenički stalež, ali sam poslije uvidio, da ja nijesam za taj stalež. To je već drugi prigovor, koji traži i drukčije riješenje. Ako si imao poziv za svećenički stalež, taj si poziv dobio od Boga; ako si ga izgubio, onda si sam kriv, da si ga proigrao i dobivene talente ne samo zakopao, da ne donesu kamata, nego i same talente protepo. Ako ga nijesi imao, mogao si ga revnošću i savjesnošću od Boga izmoliti po onoj sv. Augustina: Ako nijesi pozvan, učini, da budeš, pozvan. Ako si s malo opreza banuo u svijet, dao se od svijeta sapeti u mreže i onda osjetio, da si nesposoban, da se dižeš u nebeske visine, nije kriv poziv, koji si ti izigrao, nego ti, koji si taj poziv izigrao. Jedini je lijek pokajanje, a ne samovoljno nabacivanje na darove Božje.

4. Celibat je uzrok depopulaciji.

I sociolozi nijesu zadnji, koji se spotiču o celibat. Koliko bi djece bilo više na svijetu, da se katolički svećenici žene!

Ovaj prigovor nije teško raskrinkati. Fakti i brojke pokazuju ga bespredmetnim. Mnogo bi bilo pametnije, da se dotični socijolozi malo dublje zamisle u pitanje: zašto ima sve manje i manje djece i da osim krivaca svećenika potraže i druge, a najviše da se dobro ispitaju, nijesu li i oni jedni od glavnijih krivaca. Oni danas viču: dajte nam djece, a sve su uvjete za depopulaciju podupirali. Mislim, da su više vodili računa o potrebi vjere za inteligenciju i puk i da su podupirali neženje svećenike, bio bi im danas suvišan vapaj: dajte nam djece. Italija ima najviše svećenstva, pa ipak se ne tuži na depopulaciju. Francuska ima razmjerno jednak broj svećenstva u svim departementima, a ipak depopulacija se širi tamo, gdje vjera nema oslona u inteligenciji i puku. Mi imademo priličan broj svećenstva i na jednak kvantum žiteljstva dolazi isti broj svećenstva, pa ipak nije u svim krajevima jednako množenje podmlatka. Zar su baš samo svećenici pozvani, da se odreknu celibata i nadomjeste gubitak djece u nekim krajevima? Zar bi ona mladež, koja sad ne slijedi svećenika u djevičanstvu, slijedila ga u kreposnom kršćanskom braku? Depopulaciji su krivi oni, koji vjeri podgrizaju korijenje u narodu i šire nemoral, a ne celibat.

5. Celibat je uzrok nestašice svećenstva.

Radi celibata mnogi se ljudi uklanjaju svećeničkom staležu, koji bi inače bili dobri svećenici. Trebalo bi najprije dobro ispitati, da li je velik broj onih, koji se otuđuju svećeničkom zvanju baš samo radi celibata. Pa ako i jest, mislim, da se može mirne duše zanijekati, da bi to bili dobri svećenici. Bez obzira na celibat od katoličkog se svećenika traži, da bude spreman na svaku žrtvu u životu. Hoće li biti spreman na progone i druge žrtve, koje će nam budućnost donijeti onaj, koji se radi kraljevstva nebeskog ne će da odrekne bračnog života? To je slabić, koji ne će da tu žrtvu doprinese, i svakako je velika vjerojatnost, da će takav slabić i ostati. Sličan je onom mladiću iz sv. Pisma (Mt. XIX. 16.), kojemu je rekao Spasitelj: „Ako hoćeš biti savršen, idi, prodaj sve, što imaš i razdijeli siromasima, i imat ćeš veliko obilje u nebu, pa onda dođi i slijedi me". Kad je ovo čuo mladić, ode žalostan i ne vrati se više. Tako se prilijepio uz zemaljsko blago, da nije mogao shvatiti vrijednost nagrade i plaće, koja bi ga čekala u nebu za njegovu požrtvovnost. Kao što se ovaj mladić nije mogao otkinuti od svoga bogatstva i siromaštvom slijediti Spasitelja, tako ne bi bili kadri ni oženjeni svećenici da idu stopama Isusovim radi svoje ženidbe; nedostajala bi im revnost i apostolski žar. — To bi bili ljudi, koji bi vjerovali i bili privrženi Isusu samo do nekog stanovitog stupnja, a u svom privatnom životu imali bi nešto, što bi ih zaokupljalo i što bi im bilo draže od Isusa. Zar bi se takvi uzdizali do Isusa i privodili mu svoje stado, kad ih priječe negve i spone, koje ih uz zemlju vežu. I bolje je, da takvi izmaknu ređenju, jer bi inače primili sv. Red, ali se ne bi uzdigli nad zemlju, nego bi ostali u istoj nizini, na kojoj su i obični vjernici. Celibat dakle mora ostati u katoličkoj Crkvi, da bude mjerilo, po kojem će se suditi, da li tko imade revnosti i apostolskog žara za stvar Božju.

Pa zašto je zaista manje svećenstva? Razlog je ovaj: razni protivnici celibata šire pismeno i usmeno očitu mržnju na uzdržljivost i ovaj zakon Crkve; navađaju anegdote iz povijesti, povećavaju brojke i pojedine svećeničke grijehe; mladić sam u sebi osjeća sklonost ženidbi odnosno udovoljavanju spolnog nagona; vidi možda oko sebe po koji griješan primjer; htio bi da sačuva dušu čistu od smrtnih grijeha; misli: bolje je u manje uzvišenom staležu (braku) živjeti bez grijeha, nego u uzvišenom griješiti; duševna slabost čini mu se mnogo veća, nego duševna otpornost i jakost; ne oslanja se na milost Božju i svoju energiju i odlazi u svijet. Krivi su dakle oni, koji su omrazili svjetu celibat, a i ljudi sami, koji gube pouzdanje u Boga i u svoju vlastitu snagu.

Pa i taj je manjak svećenstva samo u pojedinim biskupijama.

6. Svećenici bi puku morali pokazati uzoran bračni život.

Svećenici, učitelji svoga stada, moraju biti živi primjer onoga, što propovijedaju. Dok govore o kršćanskom braku i

odgoju djece, morali bi to i sami svojim primjerom pokazati. Svećenici bi se dakle morali ženiti, da puk na njima vidi, kako se u braku živi i kako se odgajaju djeca. Taj je protivnički zahtjev zvučan, ali i neosnovan. Sjetimo se, koliko bi svećenika po primjeru Zaharije i Elizabete ostalo bez djece. Antropolozi dokazuju, da je svaki osmi brak bez djece, pa bi to vrijedilo i u brakovima svećeničkim. Ako bi svećenik i imao djece, bi li ih valjano odgojio? Koliko ima primjera, da su najčestitiji roditelji odhranili pokvarenu djecu? Tko pozna obiteljski život grčko-istočnih svećenika, moći će se osvjedočiti, da su ocevi svećenici nastojali svoju djecu najvaljanije odgojiti, ali nijesu uvijek uspjeli. Šta bi dakle župljani naučili? Kraj valjana oca nađe se često nevaljana majka, koja djeci sve na volju pušta i tako zanemaruje pravi odgoj. Otac, koji je više vezan na ured, crkvu i vanjsku službu, ne može imati toliko udjela na odgajanju djece kao majka. Napokon zar je odgoj djece tako javna, svima pristupačna stvar? Vjernici i svaka osoba, koja je izvan obiteljskog kruga, vide samo plod uzgoja, a ne vide načina uzgoja; vide, da li je dijete dobro ili zlo, ali ne vidi načina, kojim je dijete uzgojeno, da bude dobro, dapače ne vide ni to, da li je dijete uopće dobro uzgajano, jer su često puta i zla djeca dobro kod kuće odgajana, ali je taj odgoj ostao bez uspjeha. Dosljedno tome ne bi dobar otac-svećenik smio propovijedati puku o uzgoju, ako mu je sin možda nevaljan. Uzgoj je dakle stvar sakrivena onima, koji žive izvan obitelji. Za uzgoj djeteta traži se posebna umjetnost, teža od svih drugih. Uzgojna se pravila moraju prilagoditi djetetu i zato ne može biti govora o kakvom egzemplarnom uzgoju, po kojem bi svi svoju djecu odgajali. Napose seoski župnici ne bi mogli uzgojem svoje djece davati direktivu uzgoju ostale seoske djece. On bi ih odgajao za t. zv. gospodski život, a župljani odgajaju svoju djecu za seoski život. Župnik bi dao svoje dijete u grad u škole ili u kakav konvikt, a seljak ostavlja svoje dijete kod kuće. Kako će se onda župljani ravnati po župniku? Osobito valja uzeti pred oči prilike, kad župnik ima po nekoliko filijala. Kad filijalci dolaze do župnika? Kad se najavljuje smrt, kad zovu svećenika bolesniku

i rijetko još kada. Koja bi im bila korist od egzemplarnog župnikovog načina uzgoja? Ili kakvu bi korist imali građani, koji poznaju u župi samo prag kancelarije i ništa više. Još bi manje koristi imali župljani od uzornoga bračna života župnikovog. Bračni je život još većim velom obvijen, nego odgoj djece. Iz bračnog života dopru na javu jedino nesuglasice, ako se pojave, inače ništa. Ove se nesuglasice mnogo dalje raširе, nego glas o skladnom bračnom životu. A kako ih inače u nijednom bračnom životu ne manjka, rijedak je brak, koji bi se u očima svijeta zvao sretan i uzoran. Svećenici dakle ne bi svojom ženidbom niti podigli braka niti uzgoja djece, nego bi napravili znatan korak natrag od onog puta, na kojem su u celibatu. Propovijedanjem savršena života i svojim primjerom žrtve i odricanja učinit će mnogo više, nego egzemplarnom ženidbom i odgojem djece.

7. Svećenici su radi celibata bez čuvstava.

Vrlo je moderan i savremen prigovor, kao da celibat nosi sa sobom neku apatiju, i zato da su svećenici lišeni sviju ugodnih čuvstava, pravog veselja i t. d. Priznajem, da su svećenici lišeni veselja, koje brak sa sobom nosi, i čuvstava, koja prate bračni život, ali je li to jedino veselje i jesu li to najuzvišenija čuvstva? Brak istina nosi sa sobom veselje, osobito kad je brak djecom blagoslovljen, ali zar svećenik ostaje bez svakog veselja? Svećenik kao pastir svoga stada nije samo otac i majka, nego je sve svima. Otac je neopskrbljenoj djeci, sin je roditeljima bez djece, brat je osamljenih i zapostavljanih ljudi i t. d. Ljubav ga veže sa svima. Ako oca i majku napunja veseljem skrb i briga za vlastitu djecu, zar ne će to isto veselje možda u većoj mjeri napunjati svećenika, kad se brine za svoje ovčice. Što se bude više udaljivao od onog veselja, koje zemaljski život pruža, uživat će u većoj mjeri pravo nebesko veselje (n e r a z u m l j i v o o v o m s v i j e t u), koje napunja dušu revnoga i požrtvovnoga pastira. Njegov vez sa povjerenim stadom bit će srdačniji, jer mu ne stoji na putu obitelj. Zar katolički svećenik da nema

čuvstava, koji svega sebe žrtvuje iz ljubavi prema Bogu i bližnjemu? Zar da nema veselja i čuvstava onaj veliki broj katoličkih misionara, koji jedino iz ljubavi prama Bogu i bližnjemu prelaze mora, lutaju pustinjama, preziru bijedu i smrt, samo da spase neumrle duše onih, koji čame u poganstvu? Zar se smije reći, da napori i žrtve apostola, boli mučenika nijesu pratila uzvišena čuvstva? Zar ona srdačna spremnost tolikih ženskih redova, što se žrtvuju za spas i vječno i vremenito dobro svojih bližnjih, nijesu plemenita čuvstva, što provejavaju dušama ovih požrtvovnih djevica? Nijekati plemenita i uzvišena čuvstva onima, koji se posvetiše djevičanstvu, može samo onaj, koji svu uzvišenost i plemenitost vidi u uzdisajima zaljubljenih osoba i u onim čuvstvima, koja prate njihov eventualan brak. Koliko je uzvišenija duša od tijela, toliko je uzvišenije i plemenitije veselje i čuvstvo djevičanskih osoba od veselja i čuvstva oženjenih osoba. Romani i pripovijetke uzveličavaju sjetilnu ljubav, koja ne pozna zapreka i koja se svojom odvažnošću uspinje do cilja, ali zašto onda da prezirete one, koji se iz ljubavi prema Bogu i bližnjemu odriču zemaljskog veselja. Raširenjem materijalizma raširio se i ovaj prigovor, jer se materijaliste ne penju dalje od zemaljštine i sjetilnosti.

8. Ukinuće celibata savremena potreba.

Današnje doba zahtijeva, da se celibat ukine jer:

1. Svi su svećenici protiv celibata. To je veliko pitanje i to obično konstatuju ljudi, kojima je svećenička duša potpuno nepoznata stvar. Pred nekoliko godina pri proglašenju republike u Portugalu ponudiše svećenicima ženidbu i znatne potpore, ali ih svećenici odbiše. Isto se dogodilo i za revolucije u Francuskoj. To bi se dogodilo i kod nas, jer pretjerivanje sa brojem onih, koji da su nezadovoljni sa celibatom nije ništa drugo nego smišljeni način terora. Oni, koji su za ukinuće celibata, nijesu iz uvjerenja, nego je to došlo post factum, a i njihov broj nije velik onako, kako se pripovijeda.

2. Doskočilo bi se današnjoj nestašici svećenstva. Svećenički je stalež tobože osramoćen i izvržen ruglu radi celibata,

pa danas nitko u njega ne stupa. Ne stoji, da je općeniti manjak svećenstva. Italija i Španija imadu i previše svećenstva. U Jugoslaviji Bosna, Dalmacija, Slovenija imadu posve dovoljan broj. J e d i n o slabo stoji zagrebačka biskupija? Sramota, prezir i ruglo, koje se baca na svećenički stalež, nije uzrok, jer se to isto čini i sa protestantskim i grčko-istočnim svećenicima, sa katoličkim svećenicima izvan zagrebačke biskupije, pa ipak svi imadu dosta svećenika. Drugi je razlog nestašici klera, a ne celibat i nabacivanje na nj.

3. Došlo bi prije do jedinstva crkava. Ja ovako kažem: najprije bi došlo do jedinstva crkava, kada bi se katolička crkva odrekla sviju dogmi i istina, koje ju od inovjeraca dijele. Tako bi došlo do jedinstva, ali bi i crkve nestalo.

4. Svećenik se mora radi kućanstva oženiti, jer neoženjen čovjek mora u gospodarstvu propasti. Zar bi bolje stajao u gospodarstvu oženjen čovjek sa bolesnom i nemarnom ženom i mnoštvom djece? Zar si svećenik ne može u gospodarstvu pomoći, ako si najmi dobro družinče? Družinčad rasipa kuću, vele protivnici. Istina rasipava, ali takovo družinče možeš otpustiti, a ženu ne.

Ukinuće je celibata samo onda savremena potreba, ako se pod savremenim duhom razumijeva duh materijalizma i egoizma, duh ovoga svijeta: spiritus huius saeculi, što ga je Spasitelj toliko osuđivao.

Ukinuće je celibata samo onima savremena stvar, koji vide svrhu čovjeka u tom, da se iživi i koji niječu vrijednost svakoj žrtvi.

VI. POGLAVLJE.

Put k djevičanstvu.

Dijete se rađa s djevičanstvom i tako ostaje sve dotle, dok se ne jave napasti. Da dijete, mladić i muž ustraje u djevičanstvu unatoč napasti, potrebit mu je valjan i budan odgojitelj mora se sam uz odgojitelja tako oboružati, da odbije svaki udarac na svoju čistoću i djevičanstvo. Taj odgoj i borba jesu put k djevičanstvu. Zato valja promotriti, što moramo činiti, da ustrajemo na tom putu.

1. Spoznaja.

Došavši mladić k razumu mora da se ispita, da li je sposoban da ustraje u djevičanstvu ili nije. Ako nije sposoban, neka se ženi. To crkva traži i od svojih službenika. Pušta ih, da se do svoje 24. godine ispitaju, omjere svoje sposobnosti i da se onda svojom slobodnom voljom odluče ili na celibat ili da odu u svijet i da se žene. To je i potrebito, jer bi inače čovjek na se primio obvezu, koju ne bi mogao izvršavati i tako se unesrećio. Sv. Pismo to lijepo opisuje Lc. XIV 28 – 32. — Jer koji od vas, kad hoće da zida kulu, ne sjede najprije i ne proračuna potrebnih troškova, ima li da dovrši, — da ne bi, kad postavi temelj i ne uzmože dovršiti, svi, koji gledaju, stali mu se rugati, — govoreći: Ovaj čovjek poče zidati, i ne može dovršiti. — Ili koji kralj, kad pođe da se zarati s drugim kraljem, ne sjede najprije i ne promisli, može li s deset tisuća sresti onoga, koji ide na njega s dvadeset tisuća? — Ako li ne može, a on pošlje poslanike, dok je onaj još daleko i moli, da se pomire.

Kad čovjek spozna, da se može posvetiti celibatu, onda mora stvoriti čvrstu odluku: u celibatu ustrajati. Tu odluku moraju pratiti vrhunaravni motivi. Ne bi bilo dosta odlučiti se na celibat iz čisto zemaljskih motiva: radi kakvih gospodarskih probitaka ili udobnosti, koju samac uživa. To ne bi bilo pravo djevičanstvo, jer nije iz vrhunaravnih motiva i jer je vrlo dvojbeno, da će ga dotičnik održati. Spolni nagon svaki čas našega života traži svoje udovoljenje i njemu može samo onaj odoljeti, koji ima pred očima svrhu celibata: osobno usavršenje i nagradu: kraljevstvo nebesko. I naše mišljenje ima svoje navike, pa se može dogoditi, da neprestane navale naših strasti i naše mišljenje odvrate s onoga puti, na kojem je bilo, kad se za celibat odlučivalo. Stoga moramo često obnavljati misli i motive, koji su nas nukali, da se posvetimo djevičanstvu.

2. Volja i karakter.

Čovjeku nije dosta samo spoznati, odlučiti i dozivati si u pamet motive, nego treba odluku u život provesti. To je vrlo odlučna stvar u životu celibata. Bez sumnje je, da je svaki stvorio odluku, spoznao uzvišenost celibata i njegove motive, ali su mnogi pali, jer tu odluku nijesu proveli u život. Traži se jaka volja, koja će se znati i htjeti u svakom momentu pokoriti glasu savjesti. Što je volja spremnija, da se savjesti pokorava, imamo jači zalog za svoj celibat. Navale su naših napasti žestoke i česte, savjest nam je po Božjem određenju uvijek budna, samo se traži jaka volja, da nadvlada nagon. U čovjeku se neprestano odigrava boj među nagonom i voljom. Nikad ne će nadvladati nagon, ako volja ne popusti. Volja će samo onda popustiti, ako je mlitava na glas savjesti. Stoga da volja vlada, treba da se spremno i odlučno podvrgava savjesti. Odlučnu ulogu igra i karakter. Pod karakterom se ne misli skup osobina u pojedinca, jer takav karakter svatko posjeduje; nego pod karakterom mislimo: jakom voljom stečenu sposobnost, pokoriti se uvijek stalnim moralnim principima i zapreke snažno odstraniti. Takav je karakter potrebit onomu, koji hoće u celibatu ustrajati.

3. Askeza.

Askeza jest nauka koja uči, što mora kršćanin činiti, da postigne kršćansku savršenost. Nagoni nikada ne miruju i duša mora tako njima upravljati, da su uvijek pod njezinom vlašću. To će biti samo onda, ako nam uspije, da u svakom boju sa strastima duša ostane pobjednik. Ako ne svladamo svojih strasti u svakom nasrtaju, ustalit će se u nama mnijenje, kao da smo proti nagonu nemoćni i priznat ćemo im prvenstvo. Sredstva za pobjedu duše: 1. samoća: Kolikogod sam put bio među ljudima, uvijek sam se manji vratio (T. Kemp. I 20); 2. odvraćanje: „Sva sloboda, koju čovjek moralnim radom stiče, sva samostalnost, koju mu mir u samoći daje, sve visoko shvaćanje života i idealno oduševljenje za djevičanstvo ne će zapriječiti, da se osjetni porivi u njemu pojavljuju i na volju navaljuju. U tom času bit će mu vrlo teško da svlada napast energijom volje, dapače će gdjekad takav pokus fiziološkom organizmu biti štetan; nagon se bez volje pojavio i njega će bez voljne privole nestati; nato ne preostaje ništa drugo, nego da odvraćanjem duševnog života zatvorimo strasti put.“ (Förster). Odvraćanje je dvostruko: duhovno i vanjsko. Duhovno je onda, kada svoje misli odvratimo od napasti i navratimo na promatranje drugih istina, koje su kadre našu pažnju svrnuti sa ružnih misli n. pr. promatranje Muke Isusove ili kojih drugih događaja. Vanjsko je odvraćanje, ako promijenimo položaj ili posao: tako da šećemo, pripovijedamo, pjevamo ili što drugo radimo, dok nas napast ne ostavi. Osobito moramo biti oprezni sa fantazijom: za nju će ovo odvraćanje biti najuspješnije sredstvo. 3. Moramo se odricati i dopuštenih stvari, koje nam mogu prouzrokovati strasti. Klement Aleks. kaže: Tko radi sve, što je dopušteno, brzo će uraditi što je nedopušteno. 4. Mrtvenje: Tjelesne su navale prevelike i zato im mora čovjek postati gospodar. „Čovjek mora, ako hoće postići savršenost, svoje tijelo krotiti mrtvenjem, mora tijelu otkidati na spavanju, jelu i piću i na svemu, što mu je ugodno, jer se tijelo neprestano diže protiv duha. Zato je među njima neprestan boj i vječna svađa. Tijelo je ovdje smjelo i jako, jer je ono ovdje kod svoje kuće: svijet mu pomaže, a zemlja mu je domovina. Ovdje mu pomažu svi njegovi prijatelji: jelo, piće i nježnost. A sve je to protiv duha. Duh je pako ovdje tuđinac, jer je svojina nutarnjeg čovjeka Bog, kojemu teži i njegovo nastojanje, volja i cijela narav. U nebu su svi njegovi prijatelji i njegov rod.“ (Denifle).

4. Zaposlenost.

Prastara je riječ: lijenost je uzrok svakog grijeha. Ako čovjek besposliči, duh mu biva sve kržljaviji: razum, volja i pamćenje gubi svoju snagu; mašta i čuvstvo nerazmjerno rastu. Tijelo biva sve slabije i gubi svaku otpornost. Kraj slabe volje i otpornosti dakako da je nagon svemoćan. Zato je zaposlenost važno sredstvo za one, koji hoće u celibatu ustrajati. Sv. Jeronim veli: „Čitaj i uči kolikogod možeš. San te mora prevladati, dok u rukama držiš knjigu ili ti lice mora na otvoreno sv. Pismo pasti.“ Naš rad mora biti što intenzivniji, jer je rastresenost kod duševnog rada pogotovo velika napast. Cassian veli: „Redovnika, koji radi, napastuje jedan, a lijenčinu bezbroj đavola.“ Da mi provodimo svoj život u naobražavanju i pastoralnom radu, a ne u stultiloquiis, imali bi jednog neprijatelja manje.

5. Radost.

Veselje mora pratiti naš život. Mnogi si predstavljaju, da čovjek, koji se ostavlja svjetskih naslada, mora biti pesimist. Krivo tumače uzrok radosti. Misle, da veselje i radost dolaze od vanjskih objekata, a ne iz duše. Svijest i iskustvo, da mi život i rad potpuno odgovara biću i svrsi, veseli me. Veselja stoga i nema u onih, koji traže veselje u vanjskim stvarima, a ne u duši. Mi možemo biti svijesni, da živimo prema Božjem određenju i zato imamo razloga, da se veselimo. To će veselje imati i znatan utjecaj na naš život. Ono će nas u borbi bodriti i poticati na ustrajnost. Veselje će biti sredstvo i plod našeg djevičanstva.

6. Stidljivost.

Vrlo važno sredstvo u obrani našeg djevičanstva. Sam ju Bog usadio u našu narav. Javlja se neodvisno od razuma i volje; javlja se prije no razum i volja počnu u čovjeku djelovati, a ne prestaje se javljati ni onda, kad čovjek razum i volju podvrgne nagonima. Svaki je od nas posjeduje, samo je ne smije prigušiti, nego oplemeniti.

7. Milost.

Dosad smo promatrali samo naravna sredstva. Najvažnije sredstvo ipak je Milost. Celibat možemo samo onda sačuvati, ako ga prati Milost. Koji bi htio bez milosti ustrajati u djevičanstvu, taj bi se borio naravnim sredstvima proti naravi, ali narav se ne da bez vrhunaravnih sredstava pobijediti. Da se očuva celibat, potrebna su dva faktora: Bog i čovjek; Milost i naravna sredstva.

8. Molitva i sakramenti.

Molitva je sjedinjenje čovjeka s Bogom, a to je svećenikova zvanična uloga. Ona mu daje svaki dan novo oduševljenje, jakost, novi sadržaj života. Svetim sakramentima, osobito Presvetim Oltarskim Sakramentom mora nadoknaditi Bogu sve uvrede, što Mu ih ljudi nanose i mora sam naći snage za ustrajnost u sv. čistoći i požrtvovnom radu. Da se mi više molimo, manje bi osjećali težinu celibata!

ORDINARIATUS ARCHID. ZAGREBIENSIS. NRUS 4.173. NIHIL OBSTAT. DR. IOSEPHUS PAZMAN, CENSOR. — IMPRIMATUR. DATUM ZAGREBIAE, D. 24. MARTII 1919. DR. DOMINICUS PREMUŠ, M. PR. VICARIUS GENERALIS.

SADRŽAJ.

